

**UCHWAŁA NR XXVI.178.2020
RADY GMINY GOLUB-DOBRZYŃ**

z dnia 29 grudnia 2020 r.

**w sprawie ustanowienia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2021-2026”**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.¹⁾) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1, art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2021-2026” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Golub-Dobrzyń.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady Gminy
Golub-Dobrzyń

Artur Kaszyński

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wyżej wymienionej ustawy zostały ogłoszone w: Dz.U. z 2020 r., poz. 1378

STRATEGIA

[illegible]

Spis treści

WPROWADZENIE	3
Metodyka opracowywania strategii	4
Kontekst planowania strategicznego	5
Uwarunkowania formalne opracowania strategii	6
Spójność z dokumentami strategicznymi	9
CHARAKTERYSTYKA GMINY GOLUB-DOBRZYŃ	11
Położenie Gminy	11
Struktura demograficzna Gminy	12
Kultura, sport i rekreacja	13
Kapitał społeczny i gospodarczy Gminy	14
Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	14
Rynek pracy	18
Wychowanie i edukacja	20
Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	22
Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami	22
Pomoc społeczna	25
KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	28
Dziedziny planowania strategicznego	30
Wspieranie rodziny	30
Wsparcie osób niepełnosprawnych	36
Zdrowie psychiczne	40
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	44
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	58
Aktywność i integracja społeczna seniorów	71
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	76
Wsparcie osób z problemem ubóstwa	81
Problem przestępczości	87
Rewitalizacja społeczna	90
Analiza SWOT	93
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	96
Zakładane rezultaty realizacji strategii	97

System wdrażania strategii.....	97
Monitoring.....	97
Ewaluacja	98
Zakres ewaluacji	98
Ocena ryzyka.....	99
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	101
SPIS TABEL I WYKRESÓW	103

WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2021-2026¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Golub-Dobrzyń.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

Metodyka opracowywania strategii

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla Gminy Golub-Dobrzyń zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej art. 16 b, art. 17, art. 19. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

Dla uzyskania możliwie pełnego obrazu kwestii społecznych w społeczności lokalnej Gminy Golub-Dobrzyń, przyjęto założenie, że partycypacyjno-ekspertycki proces planowania strategicznego powinien zostać uzupełniony o badania społeczne. Wśród społeczności lokalnej Gminy przeprowadzone zostały badania. Celem badań było poznanie opinii mieszkańców odnośnie występujących w Gminie Golub-Dobrzyń problemów społecznych oraz zaprezentowanie rekomendacji dotyczących możliwości rozwiązywania tychże problemów. Wyniki badań zaprezentowano w rozdziale *Kierunki rozwiązywania problemów społecznych*.

Kontekst planowania strategicznego

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Gminy Golub-Dobrzyń jest przyjęta Uchwałą Nr XVI.81.2015 Rady Gminy Golub-Dobrzyń z dnia 22 grudnia 2015 roku Strategia Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2016-2022. Jest on dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2016-2022 zakreśla najogólniejszą wizję Gminy w przyszłości – pożądaną obraz, do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem Strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2016-2022. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2016-2022, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

Uwarunkowania formalne opracowania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2020-2026, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821),
3. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685),
5. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277),
6. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej . (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218),
8. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1409 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176),
10. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 2085),
11. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057),
12. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 23 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r., poz. 35 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r., poz. 1472),
15. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1666 z późn. zm.),
16. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111 z późn. zm.),
17. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808),
18. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 1575),
19. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359),
20. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53 z późn. zm.),
21. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 266 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 256 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r., poz. 351 z późn. zm.),

24. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869 z późn. zm.),
25. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 611),
26. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r., poz. 508),
27. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398),
28. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r., poz. 969),
29. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 295),
30. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r., poz. 1327),
31. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r., poz. 818),
32. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019 – 2023 (M.P. z 2020 r., poz. 1007),
33. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r., poz. 1348),
34. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329),
35. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407),
36. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r., poz. 1061 z późn. zm.),
37. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r., poz. 833),
38. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2133),

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2021-2026, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanых także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna),

w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

CHARAKTERYSTYKA GMINY GOLUB-DOBRZYŃ

Położenie Gminy

Gmina Golub-Dobrzyń położona jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Obszar gminy otacza miasto Golub-Dobrzyń. Pod względem fizyczno-geograficznym teren gminy Golub-Dobrzyń znajduje się w makroregionie Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego,

w obrębie trzech mezoregionów: Doliny Drwęcy (przeważająca część), Pojezierza Chełmińskiego (północna i zachodnia część) oraz Pojezierza Dobrzyńskiego (południowa część).

Golub-Dobrzyń jest gminą wiejską, w skład której wchodzi 21 sołectw: Białkowo, Cieszyny, Gajewo, Gałczewko, Karczewo, Kujawa, Lisewo, Macikowo, Nowa Wieś, Nowogród, Olszówka, Ostrowite, Paliwodzizna, Pląchoty, Podzamek Golubski, Pusta Dąbrówka, Skępsk, Sokoligóra, Sokołowo, Węgiersk i Wrocki.

Gmina Golub-Dobrzyń graniczy:

- w powiecie golubsko-dobrzyńskim z gminami: Ciechocin, Kowalewo Pomorskie, Radomin i Zbójno,
- w powiecie rypińskim z gminą Wąpielsk,
- w powiecie brodnickim z gminą Bobrowo,
- w powiecie wąbrzeskim z gminą Dębowa Łąka.

Powierzchnia gminy wynosi 197 km². Pod względem powierzchni Golub-Dobrzyń jest największą gminą powiatu golubsko-dobrzyńskiego i zajmuje 32,3% jego powierzchni.

Gmina Golub-Dobrzyń charakteryzuje się korzystnym położeniem komunikacyjnym. Przez obszar północno-wschodniej części gminy przechodzi droga krajowa nr 15 relacji Trzebnica-Ostróda, łącząca Gniezno, Inowrocław, Toruń przez Kowalewo Pomorskie, Brodnicę

z Ostródą i dalej przez drogę krajową nr 16 z Olsztynem. Oprócz znaczenia regionalnego, droga ta prowadzi tranzyt od strony Niemiec w kierunku Mazur i Litwy.

Struktura demograficzna Gminy

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Na koniec 2018 roku Gminę Golub-Dobrzyń zamieszkiwało łącznie **8 727 osób** – 4 377 mężczyzn oraz 4 350 kobiet. Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Gminy w podziale na płeć i strukturę wiekową.

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń – stan na 31.12.2018r.

	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
W wieku przedprodukcyjnym	1 710	834	876
W wieku produkcyjny	5 477	2 492	2 985
W wieku poprodukcyjnym	1 540	1 024	516

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Średni wiek mieszkańców wynosi 39 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2018 roku liczba urodzeń żywych wynosiła 78, zgonów – 83. Przyrost naturalny wynosił -5.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności - stan na 31.12.2018 r.

	OGÓŁEM	NA 1000 LUDNOŚCI
Urodzenia żywa	78	8,96
Zgony	83	9,53
Przyrost naturalny	-5	-0,57

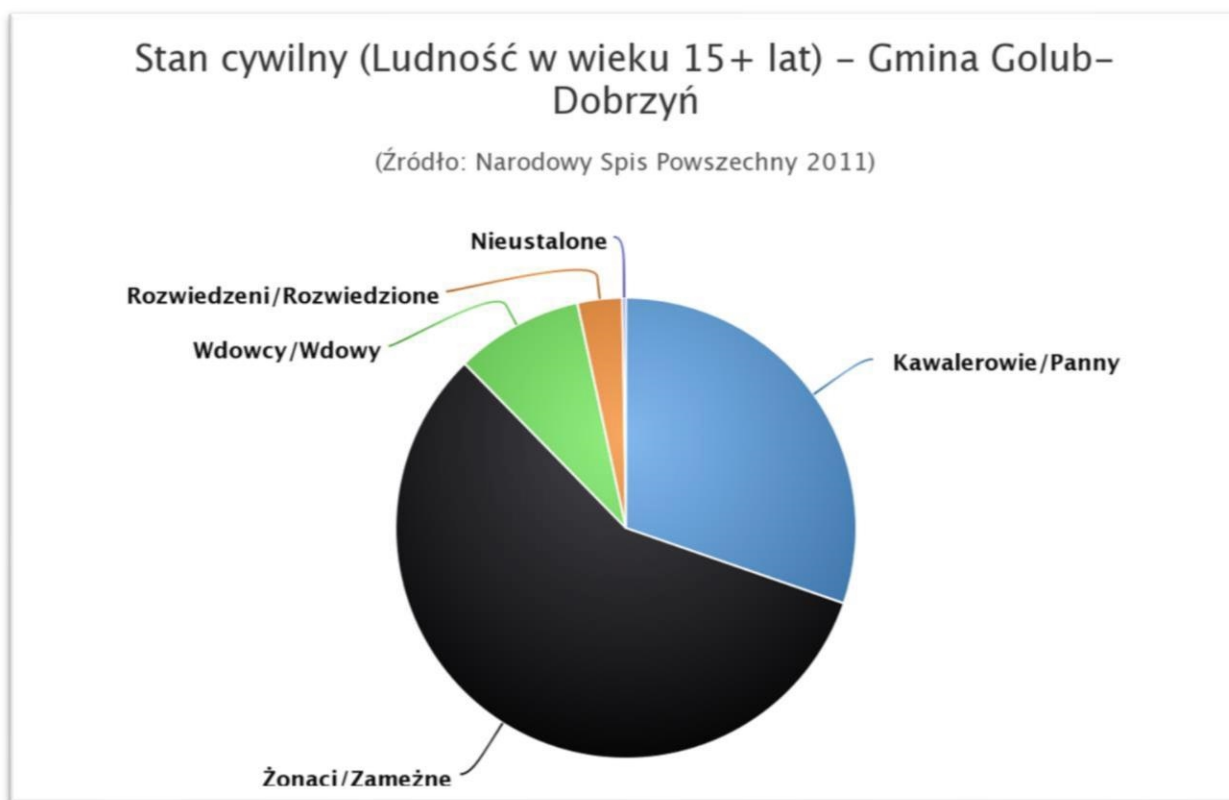
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analizując pozostałe dane demograficzne, w tym stan cywilny mieszkańców, stwierdzić możemy, że wyniki kształtują się następująco:

- osoby żonate/zamężne stanowią 57,4% ogółu ludności,

- kawalerowie i panny 30,3%,
- wdowcy i wdowy – 9,0%.
- 3,1% ogółu ludności to osoby rozwiedzione,
- w przypadku 0,2% stan cywilny został nieustalony⁵.

Kultura, sport i rekreacja

Głównymi ośrodkami życia kulturalnego w Gminie Golub-Dobrzyń są świetlice wiejskie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Nowogrodzie z trzema filiami na terenie Gminy, które łącznie posiadają 52 052 woluminów.

Na terenie Gminy działają organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, które aktywnie uczestniczą w życiu lokalnej społeczności w tym m.in.:

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sokołowo,
- Towarzystwo Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń,
- Towarzystwo Wsi Nowogród i Okolic,
- Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Wsi Węgiersk i Macikowo,

⁵ Narodowy Spis Powszechny 2011.

- Stowarzyszenie Wspierające Dzieci i Osoby Niepełnosprawne,
- Towarzystwo Rozwoju Wsi Skępsk i Okolic.

Na terenie Gminy działa również 14 Ochotniczych Straży Pożarnych, 16 Kół Gospodyń Wiejskich oraz 4 wioski tematyczne w Węgiersku, Podzamku Golubskim, Nowogrodzie i Macikowie.

Infrastrukturę sportową w Gminie tworzą m.in.: kompleks boisk ORLIK w Ostrowitem, hala sportowa w Gałczewie, sala sportowa we Wrockach i siłownie zewnętrzne.

Gminny Ośrodek Rekreacji „Grodno” powstał w 1997 r. z inicjatywy oraz funduszy własnych Gminy Golub-Dobrzyń. Ośrodek położony w odległości 4 km od Golubia-Dobrzynia.

W skład kompleksu wchodzi budynek Restauracji, strzeżone kąpielisko, plaża, 1 domek wypoczynkowy, parking. W 2014 Gmina przy wykorzystaniu Funduszy Europejskich dokonała modernizacji Ośrodka i dodatkowego wyposażenia kompleksu. Zrealizowano także program budowy ścieżki rowerowej prowadzącej z Golubia-Dobrzynia do Nowogrodu.

Od 2018 część budynku Ośrodka Grodno została przeznaczona na Dzienny Dom Pobytu - partnerski udział Gminy Golub-Dobrzyń w realizacji projektu mającego na celu poprawę dostępu do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób niesamodzielnych, mieszkańców miasta i gminy Golub-Dobrzyń w ramach Poddziałania 9.3.2 Rozwój usług społecznych – partnerstwo Gminy polega na udostępnieniu lokalu na utworzenie DDP, promocji projektu w gminie oraz rekrutacji uczestników projektu. Realizatorem projektu jest Pracownia Doradztwa Personalnego i Pomocy Psychologicznej Łukasz Mazur z siedzibą Małszyce 82, 87-408 Ciechocin. Projekt w realizacji od V/2018 do III/2020 z obowiązkiem utrzymaniem trwałości projektu do I/2022.

Spółdzielnia Socjalna „Zorza” użytkowała restaurację w ramach swojej działalności do 2015 - działalność gastronomiczna w Grodnie przynosiła straty nie tylko „Zorzy” ale kolejnym dzierżawcom. Od roku 2017 nie było chętnych ani pomysłu na zagospodarowanie budynku. Podejmowano nawet próby sprzedaży obiektu ale bez skutku.

Kapitał społeczny i gospodarczy Gminy

– Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest **liczba podmiotów gospodarczych** funkcjonujących na danym terenie. W Gminie Golub-Dobrzyń na koniec 2018 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 716

podmiotów, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 665.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Golub-Dobrzyń w 2018 r.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2018 r.	Gmina Golub-Dobrzyń
OGÓŁEM	716
W tym w sektorze: rolniczym	63
przemysłowym	83
budowlanym	118
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	665

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W dalszej części Strategii przedstawiona została struktura dochodów i wydatków Gminy Golub-Dobrzyń.

Budżet na rok 2019 zmieniony zarządzeniem nr 27.2019 Wójta Gminy Golub-Dobrzyń z dnia 26 kwietnia 2019 r. zmieniającym uchwałę Rady Gminy w sprawie budżetu na 2019 r. Zarządzenie ustala dochody budżetu na rok 2019 w wysokości 42 860 600,50 zł oraz wydatki na rok 2019 w wysokości 44 690 118,30 zł.

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;

- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Łączna suma **dochodów** budżetu Gminy Golub-Dobrzyń w 2018 roku wyniosła 41,8 mln w tym:

- 7,3 mln stanowiła część oświatowa subwencji ogólnej,
- 11,8 mln – subwencja ogólna,
- 14,7 mln – dotacje,
- 15,3 mln – dochody własne.

Wydatki Gminy Golub-Dobrzyń w 2018 roku wyniosły 46,6 mln w tym:

- 9,4 mln na wydatki majątkowe,
- 9,4 mln na wydatki majątkowe inwestycyjne,
- 37,2 mln na wydatki bieżące,
- 11,6 mln na wydatki bieżące na wynagrodzenia.

Tabela 4. Dochody i wydatki budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według rodzajów w 2018 r.

DOCHODY		WYDATKI	
Część oświatowa subwencji ogólnej	7,3 mln	Wydatki majątkowe	9,4 mln
Subwencja ogólna	11,8 mln	Wydatki majątkowe inwestycyjne	9,4 mln
Dotacje	14,7 mln	Wydatki bieżące	37,2 mln
Dochody własne	15,3 mln	Wydatki bieżące na wynagrodzenia	11,6 mln
Dochody ogółem	41,8 mln	Wydatki ogółem	46,6 mln

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2018 roku Gmina Golub-Dobrzyń otrzymała 2,4 mln zł na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych.

Strukturę dochodów budżetu Gminy ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Możemy zauważyć, że największe dochody w 2018 roku pochodzą z działu „różne rozliczenia” (28,5%). Na drugim miejscu pod tym względem znajdują się rozliczenia z działu „rodzina”

(28,4%), a na trzecim od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (26,3%).

Tabela 5. Struktura dochodów budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według działów w latach 2016-2018 (w %).

	2016	2017	2018
OGŁÓEM	100%	100%	100%
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	0,1	0,1
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2,6	2,4	5,7
transport i łączność	2,3	1,6	0,9
kultura fizyczna	0,0	0,0	0,1
gospodarka mieszkaniowa	0,7	1,2	0,7
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	24,5	24,4	26,3
administracja publiczna	0,3	0,2	0,2
oświata i wychowanie	2,4	2,6	2,7
edukacyjna opieka wychowawcza	0,7	0,6	0,4
pomoc społeczna	30,9	2,5	2,1
rodzina	X	32,0	28,4
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,0	0,0	0,1
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	-	-	-
różne rozliczenia	33,1	30,2	28,5
pozostałe	0,1	-	0,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Strukturę wydatków budżetu Gminy ze względu na działy przedstawia poniższa tabela. Największy udział stanowią wydatki na oświatę i wychowanie (28,6%). Znaczny odsetek wydatków przeznaczony został również na rodzinę (25,5%) oraz transport i łączność (14,5%). Możemy zauważyć systematyczny spadek wydatków w latach 2016-2018 na oświatę i wychowanie.

Tabela 6. Struktura wydatków budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według działów w latach 2016-2018 (w %).

	2016	2017	2018
OGÓŁEM	100%	100%	100%
rolnictwo i łowiectwo	3,0	2,8	4,9
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,2	1,4	1,4

gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,1	3,9	6,9
transport i łączność	10,0	9,4	14,5
kultura fizyczna	0,4	0,5	0,4
gospodarka mieszkaniowa	2,2	2,7	1,9
administracja publiczna	9,1	10,6	9,5
oświata i wychowanie	32,3	30,0	28,6
edukacyjna opieka wychowawcza	0,9	0,7	0,5
pomoc społeczna	33,7	4,5	3,7
rodzina	X	31,8	25,5
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,9	0,5	0,7
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	-	-	-
różne rozliczenia	-	-	-
ochrona zdrowia	0,2	0,2	0,1
działalność usługowa	0,1	0,3	0,2
pozostałe	1,0	0,7	1,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

– Rynek pracy

Analizując kwestie związane z rynkiem pracy należy w pierwszej kolejności zorientować się, jak wyglądają statystyki dotyczące osób aktywnych zawodowo oraz osób bezrobotnych. Mówiąc o osobach aktywnych zawodowo mamy na myśli wszystkie osoby zatrudnione z pominięciem osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg. faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Golub-Dobrzyń przedstawia się następująco:

- 62,7% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym (5 477 osób) – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64 rokiem życia;
- 19,6% jest w wieku przedprodukcyjnym (1 710 osoby), czyli do 14 roku życia;
- 17,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (1 540 osoby).

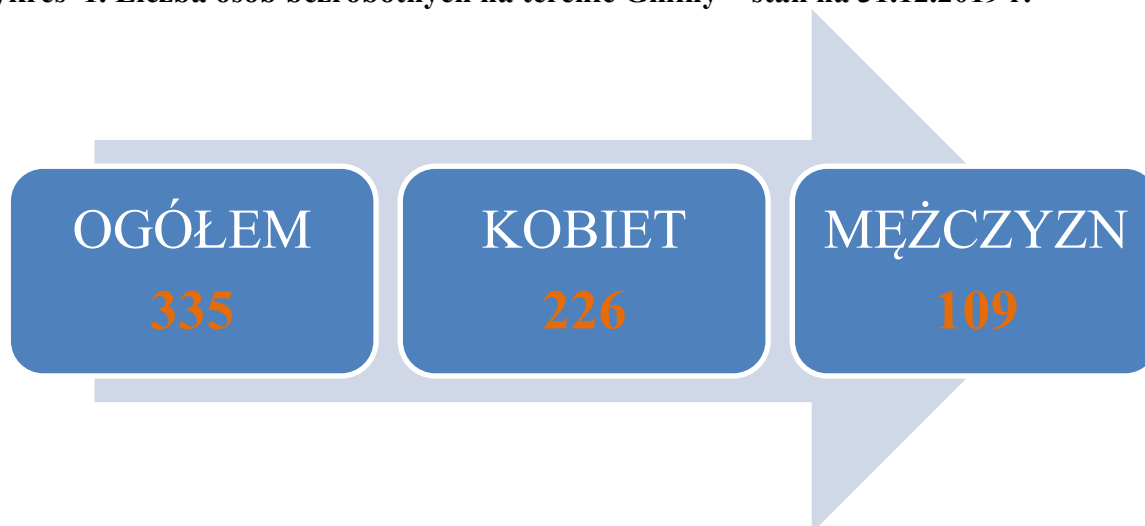
Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla

powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Golubiu-Dobrzyniu w 2019 r. było zarejestrowanych 335 osób bezrobotnych, z czego 226 stanowiły kobiety, a 109 mężczyźni.

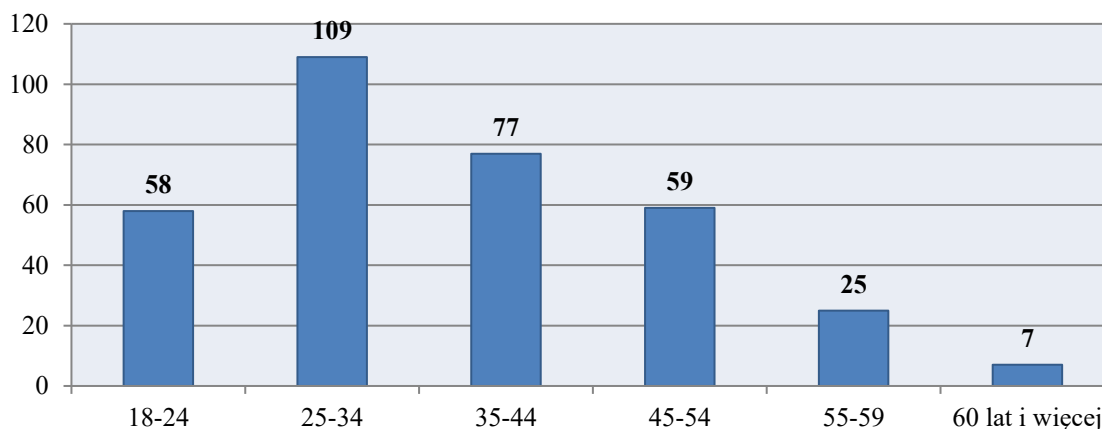
Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy – stan na 31.12.2019 r.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu-Dobrzyniu

Najwięcej osób bezrobotnych znajduje się w przedziale wiekowym 25-34 lat – 109 osób. Szczegółowe dane dotyczące wieku osób bezrobotnych znajdują się na poniższym wykresie.

Wykres 2. Wiek osób bezrobotnych w Gminie – stan na 31.12.2019 r.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu-Dobrzyniu

37,2% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 29,7% w przemyśle i budownictwie a 15,2% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

– Wychowanie i edukacja

W gminie wiejskiej Golub-Dobrzyń funkcjonuje siedem szkół podstawowych: w miejscowościach Lisewo, Nowogród, Ostrowite, Sokołowo, Węgiersk, Wrocki oraz Gałczewko.

Ponadto na obszarze gminy istnieje dziesięć placówek wychowania przedszkolnego, w tym:

- przedszkole publiczne - 1 - liczba dzieci 105,
- niepubliczny punkt przedszkolny - 1 - liczba dzieci 12,
- niepubliczny zespół wychowania przedszkolnego - 3 - liczba dzieci 41,
- oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych tzw. „zerówki” - 5 - liczba dzieci 76.

Na obszarze Gminy działalność prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Nowogrodzie posiadająca punkty biblioteczne-filie: w Gałczewie, Ostrowitem i we Wrockach.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń przedstawia się następująco:

- 8,9% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,2% wykształcenie policealne,
- 11,9% średnie ogólnokształcące,
- 13,1% średnie zawodowe,
- 28,6% zasadnicze zawodowe,
- 6,3% gimnazjalne,
- 27,1% podstawowe ukończone,
- 2,0% podstawowe nieukończone.

Poziom wykształcenia – Gmina Golub-Dobrzyń

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

W porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego mieszkańcy Gminy Golub-Dobrzyń mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Golub-Dobrzyń największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (30,1%) oraz zasadnicze zawodowe (20,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,8%) oraz podstawowe ukończone (23,8%).

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 z późn. zm.) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie

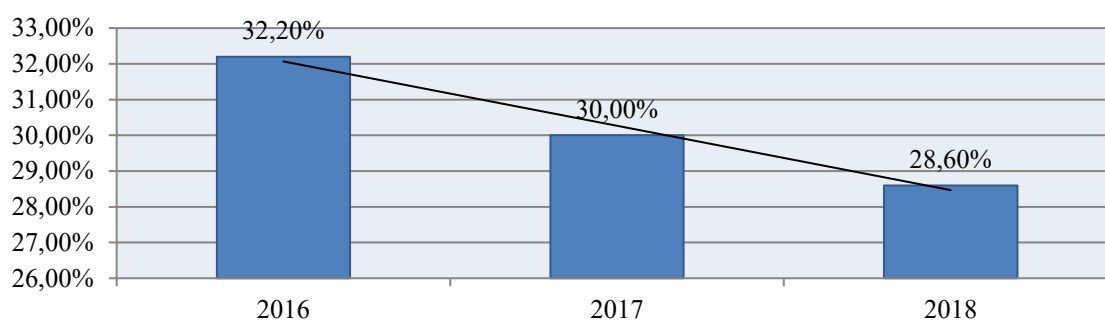

sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁶.

W 2018 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 13355 tys. zł.

Znaczny odsetek wydatków Gminy Golub-Dobrzyń przeznaczony zostaje co roku na oświatę i wychowanie, a jednocześnie możemy zauważyć spadek udziału wydatków z budżetu Gminy na ten cel w porównaniu do lat poprzednich. W 2016 roku wydatki te stanowiły 32,2%, w 2017 roku 30,0%, natomiast w 2018 roku 28,6% wszystkich wydatków Gminy. W porównaniu do roku 2016, w roku 2018 nastąpił spadek o 3,6 pp.

Wykres 3. Udział wydatków z budżetu Gminy Golub-Dobrzyń na oświatę i wychowanie w latach 2016-2018.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych

– Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej" (Oniszczyk 2008 str. 269). Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem (Yaziji M, Doh J.2011, s. 15).

⁶ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

Na terenie Gminy Golub-Dobrzyń funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. W poniższej tabeli przedstawione zostały organizacje i stowarzyszenia działające na rzecz społeczności lokalnej.

Tabela 7. Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie Gminy.

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Stowarzyszenie "Dzieci Wsi"	Gajewo 10, 87-400 Golub-Dobrzyń
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rekonstrukcji Chorągwi Kujawskiej	Ostrowite, 87-400 Golub-Dobrzyń
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Sokołowo	Sokołowo 13, 87-400 Golub-Dobrzyń
4.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Ostrowite Golubskie	Ostrowite 45, 87-400 Golub-Dobrzyń
5.	Stowarzyszenie Wspierające Dzieci i Osoby Niepełnosprawne "Daj Szanse"	Plac Tysiąclecia 25, 87-400 Golub-Dobrzyń
6.	Towarzystwo na Rzecz Rozwoju Wsi Węgiersk i Macikowo	Węgiersk 95, 87-400 Golub-Dobrzyń
7.	Towarzystwo Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń	Gałczewko 7, 87-400 Golub-Dobrzyń
8.	Towarzystwo Rozwoju Wsi Skępsk i Okolic	Skępsk 1, 87-400 Golub-Dobrzyń
9.	Towarzystwo Wsi Nowogród i Okolic	Nowogród 32, 87-400 Golub-Dobrzyń
10.	Towarzystwo Wsi Lisewo i Okolic	Lisewo, 87-400 Golub-Dobrzyń
11.	Towarzystwo Rozwoju Wsi Wrocki i Okolic	Wrocki 14, 87-400 Golub-Dobrzyń
12.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Gałczewko	Gałczewko, 87-400 Golub-Dobrzyń
13.	Stowarzyszenie Historyczno - Eksploracyjne Przedmoście	Lisewo 56, 87-400 Golub-Dobrzyń
14.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Owieczkowo i Sokoligóra „OwoS"	Owieczkowo 13, 87-400 Golub-Dobrzyń
15.	Stowarzyszenie Świętego Huberta	Lisak 5, 87-400 Golub - Dobrzyń
16.	Stowarzyszenie Krzewienia Kultury "ANIMATOR"	Antoniewo 25, 87-400 Golub - Dobrzyń
17.	Stowarzyszenie Przyjaciół Macikowa i Okolic	Macikowo 30, 87-400 Golub-Dobrzyń
18.	Golubsko-Dobrzyńska Organizacja Turystyczna	Szafarnia 1, 87-404 Radomin

Źródło: <http://www.uggolub-dobrzyn.pl/page/ngo-w-gminie>

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w **Programie współpracy Gminy Golub-Dobrzyń z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzonymi**

działalność pożytku publicznego na rok 2019. Głównym celem programu jest: *rozwój społeczeństwa obywatelskiego.*

Zadaniami priorytetowymi w zakresie współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami są:

- 1) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji, podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, promocja osiągnięć kulturalnych, poprzez m.in.:
 - a) organizację otwartych, plenerowych imprez kulturalnych wzbogacających ofertę kulturalną dla mieszkańców i turystów w okresie od maja do września;
 - b) realizację inicjatyw mających na celu edukację artystyczną dzieci i młodzieży, prowadzących do czynnego uczestnictwa w kulturze;
 - c) realizację projektów sprzyjających aktywizacji osób starszych w zakresie kultury;
 - d) realizację inicjatyw mających na celu upowszechnianie, promocję i popularyzację lokalnej twórczości i twórców;
 - e) realizację inicjatyw mających na celu promocję i upowszechnianie wiedzy na temat gminnych zabytków;
- 2) turystyka i krajoznawstwo, poprzez:
 - a) wspieranie działań i inicjatyw turystycznych promujących gminę jako ośrodek turystyczny;
 - b) wytyczanie, znakowanie i utrzymanie szlaków turystycznych, których trasa wiedzie przez gminę;
 - c) prowadzenie działalności wychowawczej, krajoznawczej i popularyzatorskiej w zakresie turystyki i krajoznawstwa;
 - d) organizację imprez turystycznych i krajoznawczych dla mieszkańców;
- 3) ochrona i promocja zdrowia, poprzez:
 - a) realizację profilaktycznych projektów zdrowotnych;
 - b) edukację prozdrowotną społeczeństwa;
- 4) wspieranie edukacji i wychowania, poprzez:
 - a) organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży połączoną z działalnością edukacyjną i wychowawczą;
 - b) rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży oraz popularyzację poszczególnych dziedzin wiedzy w czasie wolnym od zajęć szkolnych;
- 5) działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, poprzez:

- a) wspieranie aktywności i integracji społecznej osób starszych;
 - b) wzmacnianie solidarności międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej;
 - c) realizację inicjatyw, których celem jest zwiększenie udziału osób starszych w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym;
3. W wyniku stwierdzenia potrzeb lokalnych lub na wniosek organizacji Rada Gminy może w drodze uchwały wskazać inne niż określone w ust. 1 zadania, które wymagają realizacji, w celu ich zlecenia organizacjom na zasadach określonych w ustawie lub odrębnych przepisach.
4. Gmina może odstąpić od realizacji niektórych założeń Roczego Programu z przyczyn obiektywnych (m.in. zmian w budżecie Gminy).

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie wielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

– Pomoc społeczna

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Golub-Dobrzyń jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznanych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876),
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm),

- uchwały Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, (M.P. z 2018 r., poz. 1007),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 111) z późn. zm.),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, (Dz. U. z 2020 r., poz. 808),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz. U. z 2020 r., poz. 218),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. z 2020 r., poz. 821),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, (Dz. U. z 2020 r., poz. 685),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398),
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, (Dz.U. z 2020 r., poz. 1327),
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1348),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407).

Do zadań Ośrodka realizującego politykę społeczną w szczególności należy:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa,
- udzielanie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych.

Działania realizowane w ramach Strategii są związane ściśle z realizowaną polityką społeczną na rzecz mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń. Szczególnie uwzględniają one osoby znajdujące się w sytuacji kryzysowej, jak i zagrożone ogólnie pojętym wykluczeniem społecznym. W tym wypadku niezwykle istotna jest analiza danych statystycznych

opracowywanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Systematycznie zbierane informacje pozwalają na zaobserwowanie zmian ilościowych oraz pewnych tendencji w strukturze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

W Gminie Golub-Dobrzyń z pomocy i wsparcia w 2019 roku skorzystało 776 osób. Liczba ta w stosunku do 2018 roku zwiększyła się o 46 osób, w porównaniu do 2017 roku wzrosła o 2 osoby. Świadczenia w 2019 roku zostały przyznane 346 osobom – w porównaniu do roku poprzedniego liczba ta zmniejszyła się o 36 osób. Jedną trzecią osób korzystających ze świadczeń pomocy w 2019 roku stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej. Liczba osób pobierająca długotrwale świadczenia pomocy społecznej w stosunku do roku 2018 zmniejszyła się o 36 osób. Szczegółowe dane prezentują poniższa tabela.

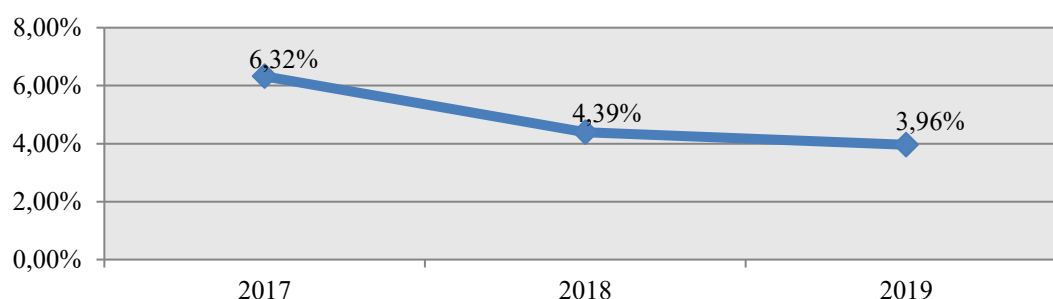
Tabela 8. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w latach 2017-2019.

	2017	2018	2019
osoby i rodziny, którym udzielono wsparcia	774	730	776
osoby którym przyznano świadczenie	549	382	346
osoby długotrwale korzystające	215	241	205
liczba rodzin	254	282	235
liczba osób w rodzinach	743	676	648
kobiety	300	232	224
mężczyźni	443	444	424

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej za lata 2017-2019

Wskaźnik deprivacji lokalnej, czyli liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne lub niepieniężne, przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy w 2019 roku kształtował się na poziomie 3,96%. Na przestrzeni lat 2017-2019 możemy zauważyć spadek wartości tego wskaźnika. Różnica pomiędzy rokiem 2017, a 2019 wynosi 2,36 pp.

Wykres 4. Wskaźnik deprivacji w latach 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej za lata 2017-2019

W 2019 roku liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej, objętych wsparciem z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności wynosiła łącznie 236 osób. Gmina podejmowało

również działania zmierzające do aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprzez zaangażowanie w programy rządowe pn. „Posiłek w szkole i w domu”, z którego skorzystało 187 dzieci, a jego wartość wynosiła 81 559 zł.

W 2019 roku GOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny, a jego wsparciem zostało objętych 5 rodzin.

W Gminie Golub-Dobrzyń najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku było kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (168 rodzin), ubóstwo (155 rodzin) oraz niepełnosprawność (92 rodzin).

Tabela 9. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku.

Powód przyznania zasiłku	Liczba rodzin
Ubóstwo	155
Bezrobocie	79
Niepełnosprawność	92
Długotrwała lub ciężka choroba	168
Alkoholizm	8
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3
Bezdomność	2
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	72
Przemoc w rodzinie	26

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej za rok 2019

KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT⁷,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania między dziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez Gminę Golub-Dobrzyń.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

Cel strategiczny:

Sprawny, odpowiedni do potrzeb, system rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Golub-Dobrzyń.

POPRZEZ

- podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców w Gminie.

TAK, ABY

- interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

⁷ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Dziedziny planowania strategicznego

Wspieranie rodziny

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostkę organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu**, który służy pomocą rodzinom z terenu Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Działania związane ze wsparciem rodziny podejmuje również **Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu**. Misją PCPR jest udzielanie profesjonalnej pomocy i skutecznego wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się trudnych sytuacjach życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a w szczególności dzieciom pozbawionym odpowiedniej opieki rodzicielskiej i stabilnego środowiska rodzinnego, świadczonej z poszanowaniem ich praw godności i podmiotowości oraz we współpracy z odpowiednimi organami, instytucjami, organizacjami i osobami.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W poniższej tabeli zaprezentowana została ogólna liczba rodzin i osób w rodzinach, korzystających na przestrzeni lat 2017-2019 z pomocy społecznej. Możemy zauważyć, że z pomocy w 2019 roku skorzystało 331 rodzin, czyli o 7,8% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz 1% więcej niż w roku 2017.

Tabela 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.

	2017	2018	2019
Ilość rodzin	328	357	331
Ilość osób w rodzinach	919	937	850

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące korzystania przez rodziny z Gminy Golub-Dobrzyń ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2017-2019. Na przestrzeni trzech lat można zauważyć systematyczny spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych (z 225 w 2017 roku do 209 w 2019 roku) oraz wahania liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych (330 w 2017 roku, 215 w 2018 roku, 242 w 2019 roku).

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2017-2019.

	2017	2018	2019
Świadczenia niepieniężne	225	218	209
Świadczenia pieniężne	330	215	242

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 47 rodzin, na łączną kwotę 320 940 zł. W porównaniu do lat poprzednich możemy zauważyć spadek liczby rodzin korzystających z tego świadczenia. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

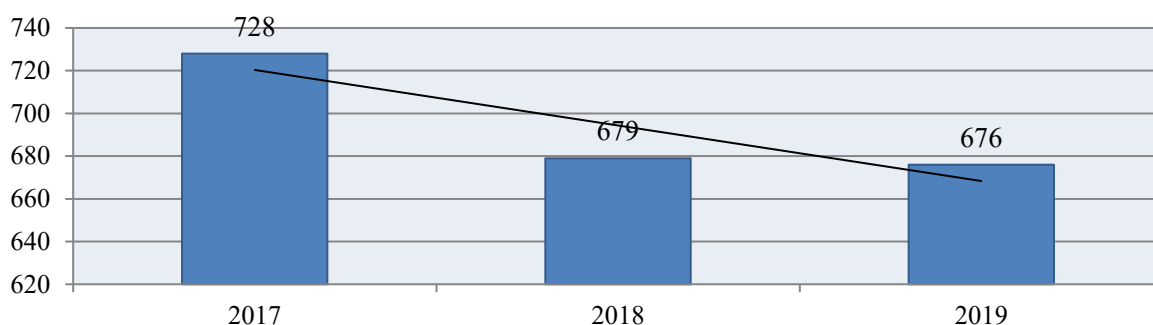

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2017-2019.

	2017	2018	2019
Ilość rodzin	65	55	47
Kwota świadczeń	425 460 zł	362 900 zł	320 940 zł

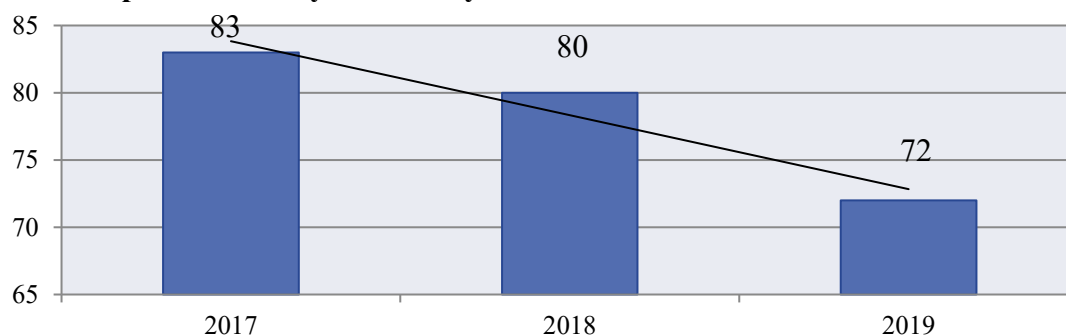
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Poniżej wykres przedstawia średnią liczbę rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych w latach 2017-2019. W 2019 roku można zauważyć spadek liczby rodzin, które korzystają ze świadczeń wychowawczych.

Wykres 5. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 spadła liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 72 rodziny, czyli ich liczba w porównaniu do roku 2017 zmalała o 15,3 pp.

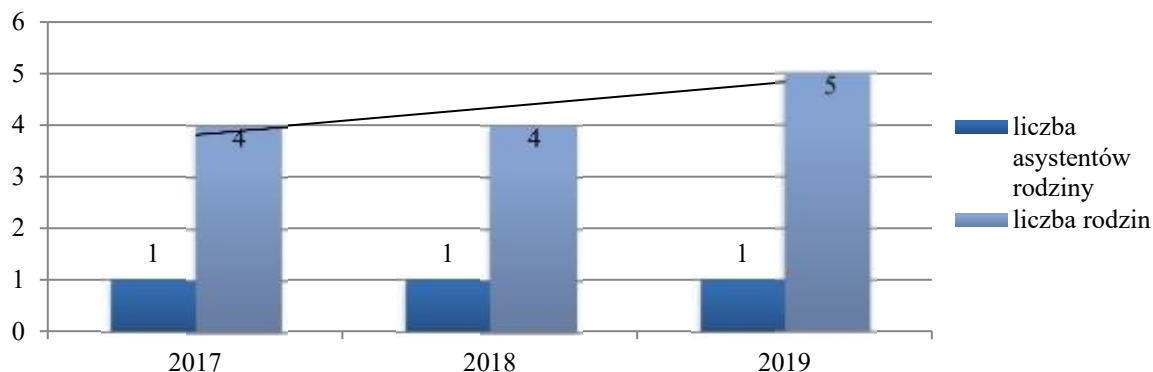
Wykres 6. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2016 – 2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja

asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy ekonomicznym. W latach 2017-2019 zatrudniony był 1 asystent rodziny. Liczba rodzin objętych jego pomocą wynosiła kolejno: 4 w roku 2017, 4 w roku 2018, 5 w roku 2019.

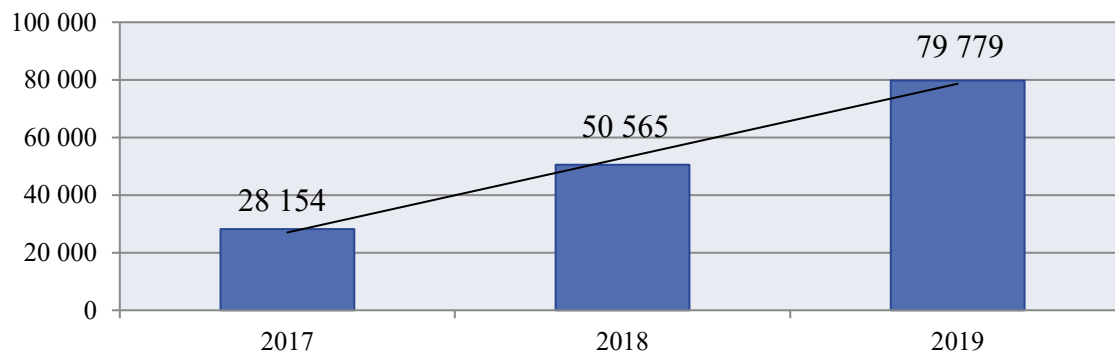
Wykres 7. Asystenci rodziny oraz rodziny objęte ich wsparciem na przestrzeni lat 2017 – 2019.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

W latach 2017-2019 w Gminie Golub-Dobrzyń nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego). GOPS w 2019 roku poniósł natomiast wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, na łączną kwotę 79 779 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała znacznemu wzrostowi.

Wykres 8. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- trudności rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych wynikające z niskich dochodów,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężania sytuacji kryzysowych rodzinom mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, a także poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w istniejących placówkach oraz zajęć aktywizujących młodzież.	Liczba zajęć pozalekcyjnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży.
2	Utworzeniu klubu dziecięcego lub żłobka sprawującego opiekę nad dziećmi do lat 3.	Liczba miejsc dostępnych w klubie dziecięcym/ żłobku.
3	Rozwój placówki wsparcia dziennego (dofinansowanie działalności, wzrost liczby odbiorców).	Populacja dzieci korzystających z placówki wsparcia dziennego oraz liczba działań zrealizowanych dla dzieci i młodzieży w ramach funkcjonowania placówki.
4	Zorganizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnienie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
8	Organizowania różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na organizowaniu sieci wsparcia umożliwiającej pomoc rodzinie zagrożonej problemami wychowawczo - opiekuńczymi na jak najwcześniejszym etapie problemu, zarówno poprzez działania profilaktyczne jak i interwencyjne. Zapewniona zostanie lepsza dostępność i promocja dostępnych usług oraz zostanie wzmocniona zdolność reagowania właściwych podmiotów na wszelkie informacje o możliwości występowania problemów w rodzinach z dziećmi.

Istotną rolę w realizacji celu mają pracownicy socjalni i asystenci rodziny. Do zadań tych dwóch grup zawodowych należy diagnozowanie sytuacji, zarówno problemów, jak i zasobów rodziny – możliwości ich rozwiązywania, a następnie, wspólnie z rodziną kreowanie drogi do wyjścia z sytuacji problemowej.

Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania szans edukacyjnych z wykorzystaniem wsparcia pozamaterialnego, w szczególności: zajęć wyrównawczych prowadzonych w placówkach oświatowych, zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój zainteresowań (np. zajęcia w świetlicach środowiskowych oraz placówkach oświatowych, rozwój oferty pomocowej w celu wyrównania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcie rodziców w edukowaniu ich dzieci). Istotne wydają się szkolenia/warsztaty dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich. Szkolenia

prowadzone powinny być w nurcie strategii edukacyjnej. Równie ważne jest inicjowanie zajęć integrujących rodziny, a więc warsztatów dla rodzin, czy wspólnych zajęć. Nie bez znaczenia pozostaje edukacja dzieci i młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej w rodzinie.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, Świetlica Socjoterapeutyczna, PCPR.	Środki własne, GOPS, środki europejskie.

Wsparcie osób niepełnosprawnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

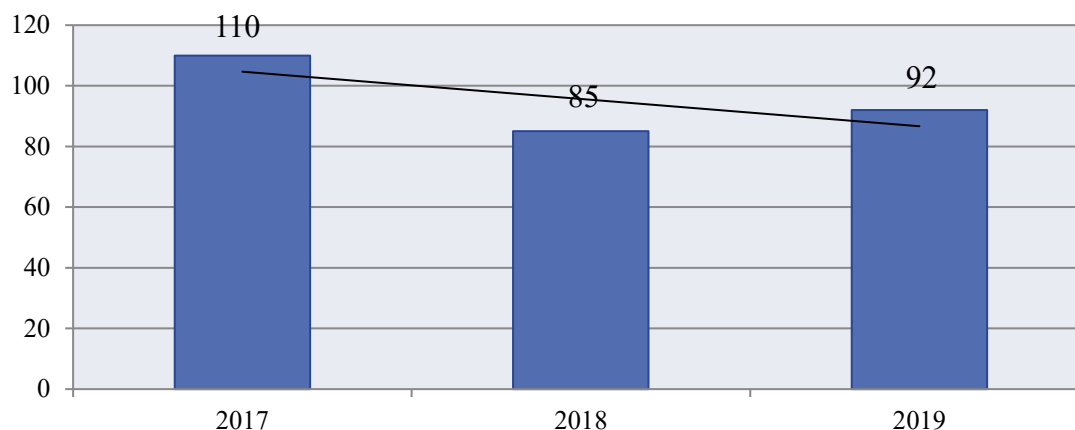
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

Analizując problemy społeczne, które były zauważalne na obszarze Gminy Golub-Dobrzyń, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 92 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku.

Wykres 9. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017 – 2019.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 nastąpił wzrost przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka. W 2017 r. przyznano 554 świadczenia na kwotę 84 762 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 589 na kwotę 93 228 zł, w 2019 roku kształtowała się na poziomie 590 świadczeń na kwotę 11 738 zł, z kolei w 2019 wynosiła 590 świadczeń na kwotę 11 738 zł.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka.

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	554	589	590
Kwota świadczeń (zł)	84 762	93 228	11 738

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

W 2017 r. przyznano 1 089 zasiłków dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2018 r. nastąpił z kolei spadek liczby przyznanych świadczeń do 1 046, a w 2019 r. liczba ta wzrosła do 1 063.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	1 089	1 046	1 063
Kwota świadczeń (zł)	166 617	165 442	201 191

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

W 2017 r. przyznano 1 108 świadczenia dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku 1 115 świadczeń, a w 2019 r. – 1 147 świadczeń.

Tabela 15. Zasilek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia.

	2017	2018	2019
Liczba świadczeń	1 108	1 115	1 147
Kwota świadczeń (zł)	169 524	176 313	217 131

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2017-2019

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację i dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.	Liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
2	Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, miejscach publicznych, a także barier w komunikowaniu się i barier technicznych.	Liczba i rodzaje usuniętych barier.
3	Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół.	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół.
4	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz rozszerzenie oferty specjalistycznych usług medycznych.	Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oraz liczba dostępnych dla osób niepełnosprawnych usług medycznych.
5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, warsztatów terapii zajęciowej oraz zakupu sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób, którym zostało przyznane dofinansowanie.
7	Wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie działalności grupy samopomocowej dla osób niepełnosprawnych.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na integracji osób niepełnosprawnych muszą być komplementarne w trzech płaszczyznach: integracji osobistej (uwzględniającej ograniczenia wynikające z barier osobistych występujących u osób niepełnosprawnych), integracji społecznej oraz integracji funkcjonalnej (ograniczającej bariery funkcjonalne, w różnych aspektach życia). Prowadzone będą również działania wspierające rodziny z osobami niepełnosprawnymi.

Dla zapewnienia warunków integracji w sferze osobistej szczególne znaczenie ma przezwyciężenie barier związanych m.in. z niskim poczuciem wartości, ograniczonym poczuciem sprawczości i wpływu na życie oraz poczuciem zależności od innych. Istotne znaczenie ma również zapewnienie dostępu do aktualnych informacji na temat usług i wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Dla zapewnienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych konieczne jest zapewnienie warunków umożliwiających pełnienie przez nich ról społecznych oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Integracja na tych dwóch płaszczyznach

wiąże się z koniecznością ograniczania oraz likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki oświatowe.	Środki własne, PFRON, środki europejskie.

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁸.

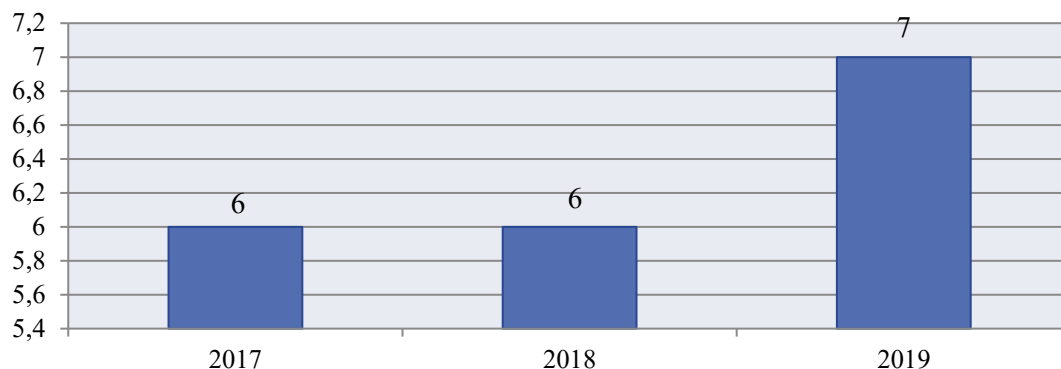
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi każdego roku korzystało 6 osób.

⁸ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 10. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2017-2019 – liczba osób.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Mieszkańcy Gminy Golub-Dobrzyń chcąc pozyskać pomoc i wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego mogą uzyskać je w:

- Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Golubiu-Dobrzyniu,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu,
- Punkcie Konsultacyjnym i pierwszego kontaktu dla osób współuzależnionych oraz doświadczających przemocy w rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu,
- Poradni Leczenia Uzależnień w Golubiu-Dobrzyniu.

Szczególnie ważną rolę w pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi pełni w Golubiu-Dobrzyniu **Powiatowy Dom Samopomocy**. Jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, nie wymagających leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej. Jest ośrodkiem dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi, działającym w formie jednostki budżetowej.

Do głównych zadań Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy należy przygotowanie podopiecznych do życia w społeczeństwie w środowisku poprzez wspieranie ich rozwoju i funkcjonowanie w życiu codziennym.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.

	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na zwiększaniu dostępności do placówek wsparcia zdrowia psychicznego będą wynikać przede wszystkim z holistycznego pojęcia „zdrowie psychiczne”, często związanego z tematyką uzależnień, czy też występowania przemocy w rodzinie. Należy pamiętać jednak, że stan zdrowia psychicznego to również wszelkiego rodzaju choroby i zaburzenia dotyczące jednostkę: depresja, zaburzenia maniakalno-obsesyjne, zaburzenia z pogranicza (borderline), schizofrenia, wszelkiego rodzaju nerwice np. nerwica natręctw i wiele innych. Należy uświadamiać mieszkańców, że zaburzenia psychiczne przyjmują miano jednostki chorobowej – a co za tym idzie – można je efektywnie leczyć i przeciwdziałać im nawrotom. Takie działania mają szansę zmniejszyć poczucie osamotnienia i niezrozumienia, którego często doświadczają osoby na skraju załamania psychicznego. Pierwszym krokiem powinno być uświadomienie społeczności lokalnej jaka jest istota zaburzeń psychicznych i w którym momencie należy się zgłosić o pomoc.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Zakład Opieki Zdrowotnej, PDS, NGO.	Środki własne, środki europejskie.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁹. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż **liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni**. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Gmina Golub-Dobrzyń realizuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych współpracując między innymi z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- placówkami oświatowymi znajdującymi się na terenie Gminy,
- Komendą Powiatową Policji,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- Punktem Konsultacyjnym ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Golub-Dobrzyń na 2019 rok* przyjętego uchwałą Nr IV.23.2019 Rady Gminy Golub-Dobrzyń z dnia 28 stycznia 2019 r.

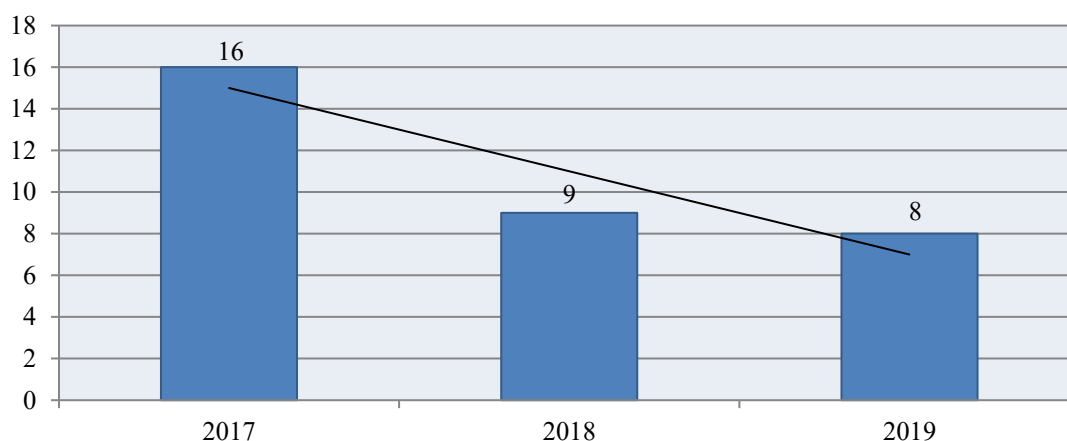
⁹ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Do celów mających zostać realizowane w 2019 roku przez GKRPA zawartych w **Gminny Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii** należą:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkomanii;
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie;
- Wspomaganie działalności instytucji zatrudniających specjalistów do realizacji zadań określonych w programie.

W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 8 rodzin. Rodziny otrzymujące pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu stanowiły 2,4% wszystkich rodzin, które w 2019 roku otrzymały pomoc i wsparcie. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2019 utrzymywała się tendencja spadkowa jeśli chodzi o liczbę rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu.

Wykres 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2019 roku z konsultacji Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skorzystało łącznie 69 osób.

W 2019 roku z porad w Punkcie Konsultacyjnym skorzystało 20 osób z problemem alkoholowym (udzielono im 50 porad) oraz 5 dorosłych członków rodziny osoby

z problemem alkoholowym, którym zostało udzielonych 12 porad (w tym współuzależnionych, DDA)¹⁰.

→ Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Jak wynika z danych zawartych w Sprawozdaniu z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, w latach 2017-2019 nastąpił spadek zatrzymanych osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych z 30 w 2017 r. do 7 w 2019 r.

Tabela 16. Zatrzymania osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych w latach 2017-2019.

	2017	2018	2019
Zatrzymania osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych	30	7	7

Źródło: Sprawozdanie PARPA G-1

→ Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Golubiu-Dobrzyniu

W 2019 r. zmniejszyła się liczba osób uzależnionych od alkoholu z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy (z 28 w 2018 r. do 25 w 2019 r.). W 2019 r. wzrosła liczba wystąpień GKRPA do sądu o przymusowe leczenie w porównaniu do 2017 r. (wzrost o 2 wnioski). Szczegółowe dane dotyczące działań GKRPA zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 17. Liczba osób z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy oraz podjęli czynności.

	2017	2018	2019
Osoby uzależnione od alkoholu	19	28	25
Członkowie ich rodzin	7	12	11
Wystąpienie GKRPA wnioskiem do sądu o przymusowe leczenie	0	1	2
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień	0	28	17

Źródło: Sprawozdanie PARPA G-1

¹⁰Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1.

W latach 2017-2019 wzrosła liczba osób doznających przemocy w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA z 2 w 2017 r. do 16 w 2019 r. Zauważyć możemy spadek liczby osób stosujących przemoc, z którymi kontaktowali się członkowie Komisji (z 16 w 2017 r. do 10 w 2019 r.).

Tabela 18. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA.

	2017	2018	2019
Osoby doznające przemocy	2	13	16
Osoby stosujące przemoc	16	13	10

Źródło: Sprawozdanie PARPA G-1

GKRPA w Golubiu-Dobrzyniu zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W związku z tym w latach 2017-2019 GKRPA zrealizowała programy profilaktyczne objęte systemem rekomendacji przez PARPA. W 2017 r. w programach brało udział 230 uczniów, 30 rodziców i 6 nauczycieli, w 2018 r. – 650 uczniów, 200 rodziców i 20 nauczycieli, a w 2019 r. – 330 uczniów, 160 rodziców i 22 nauczycieli.

Tabela 19. Realizacja programów profilaktycznych w ramach systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego.

	2017	2018	2019
Liczba uczniów	230	650	330
Liczba rodziców	30	200	160
Liczba nauczycieli	6	20	22

Źródło: Sprawozdanie PARPA G-1

Na terenie gminy w latach 2017-2019 prowadzone były również działania, które nie są ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi. Do działań tych można zaliczyć spektakle profilaktyczne, konkursy (plastyczne, literackie, muzyczne, itp.), imprezy sportowe oraz jednorazowe prelekcje, pogadanki.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE GOLUB-DOBRZYŃ

W 2018 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nakłada ona na gminę obowiązek ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, a nie jak dotychczas określenia limitów punktów sprzedaży. W 2019 roku ustalono więc maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w Gminie Golub-Dobrzyń:

- poza miejscem sprzedaży:

- o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **40 zezwoleń**,
 - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **40 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **40 zezwoleń**,
 - razem – **120 zezwoleń**.
- w miejscu sprzedaży:
- o wartości do 4,5% alkoholu oraz piwa – **20 zezwoleń**,
 - o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu (z wyjątkiem piwa) - **20 zezwoleń**,
 - o zawartości powyżej 18% alkoholu – **20 zezwoleń**,
 - razem - **60 zezwoleń**.

W Gminie Golub-Dobrzyń (według stanu na koniec 2019 roku) wydano następującą liczbę zezwoleń uprawniających do sprzedaży napojów alkoholowych:

- 4 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne),
- 22 na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy).

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła **łącznie 2 750 724,00 zł**, w tym 1 743 553,00 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 116 366,00 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 890 805,00 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%.

Wykres 12. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie Gminy Golub-Dobrzyń w 2019 roku.

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-GI

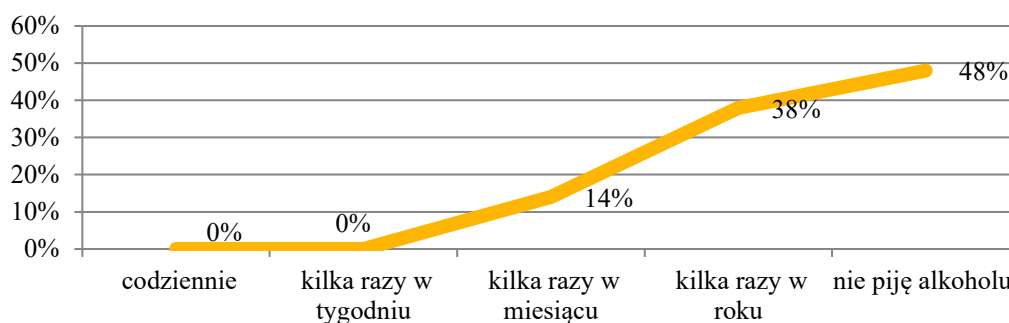
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE GOLUB-DOBRYŃ Z 2018 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE UZALEŻNIEŃ

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Gminy łącznie wzięło udział 391 osób – 100 dorosłych mieszkańców, 276 uczniów i 15 sprzedawców napojów alkoholowych.

– DOROŚLI MIESZKAŃCY

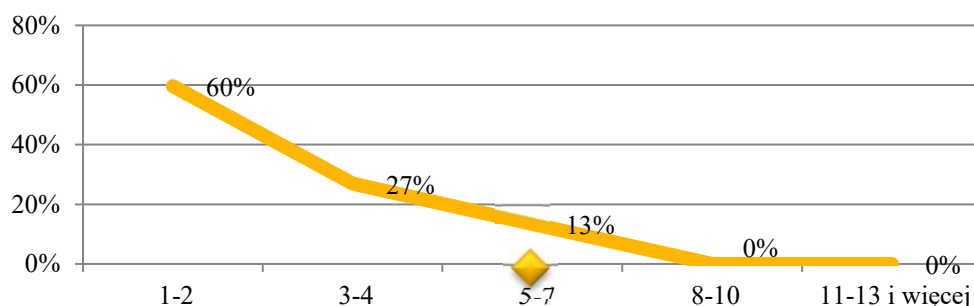
Pierwsza część pytań, skierowanych do dorosłych mieszkańców gminy, dotyczyła spożywania alkoholu, celem rozpoznania skali problemu uzależnienia od napojów wysokoprocentowych. Dorosłym mieszkańcom, zadano pytanie o to, jak często spożywają alkohol. Największa część respondentów zadeklarowała, że pije kilka razy w roku (38%), natomiast 14% spożywa napoje wysokoprocentowe kilka razy w miesiącu. Abstynencję zadeklarowało 48% mieszkańców.

Wykres 13. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

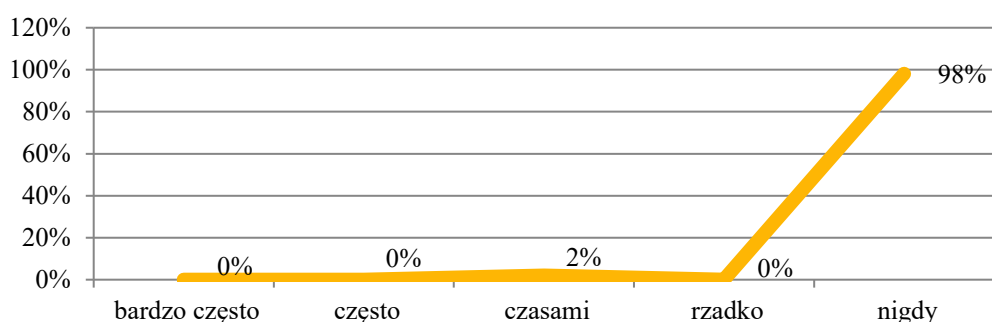
Ponad połowa ankietowanych deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcji tego napoju (60%), 27% mieszkańców wskazuje na 3-4, natomiast 13% na 5-7 porcji.

Wykres 14. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

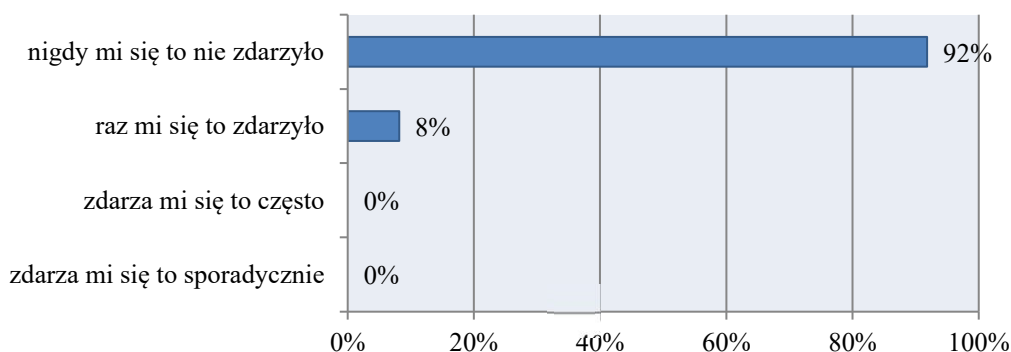
Następnie respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Większość mieszkańców deklaruje, iż nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (98%). Do takiego zachowania przyznaje się 2% respondentów (czasami).

Wykres 15. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

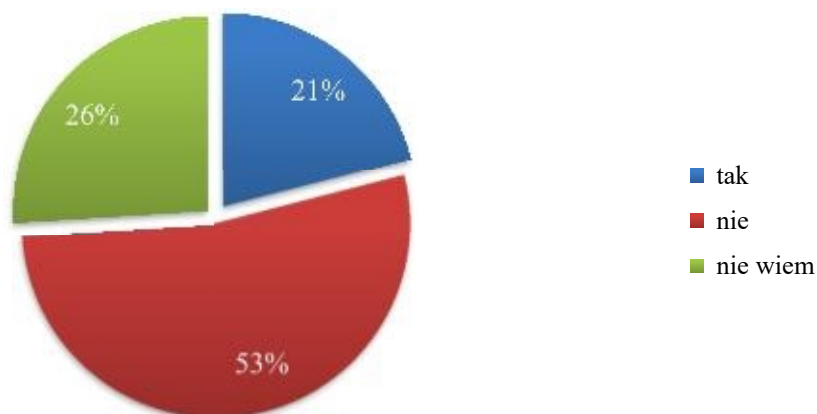
Większość mieszkańców nie kierowała nigdy pojazdem pod wpływem alkoholu (92%), jednak warto zwrócić uwagę na fakt, że 68% przyznaje, iż raz im się to zdarzyło.

Wykres 16. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

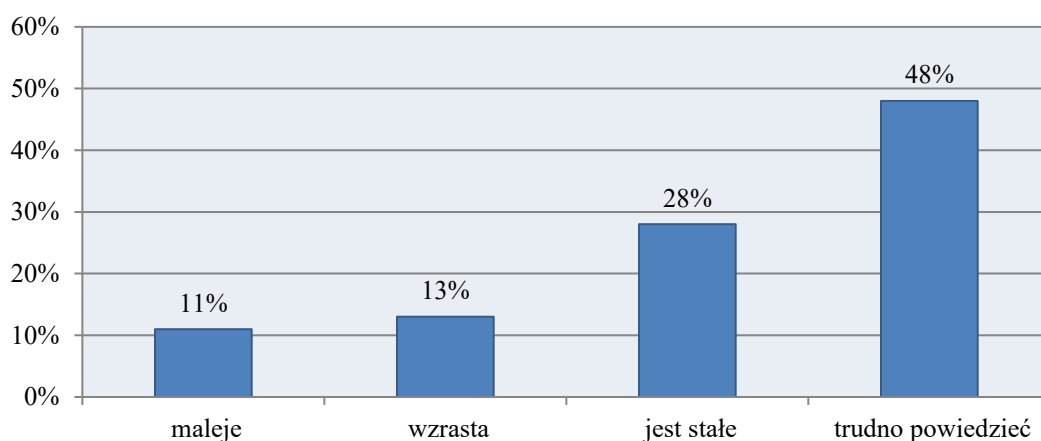
Respondenci mieli również określić, czy zauważyli kiedykolwiek na terenie ich miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. 53% deklaruje, że nigdy nie było świadkiem takiej sytuacji, a 26% ankietowanych nie umiało odpowiedzieć na to pytanie. Niepokojący jest fakt, że aż 21% mieszkańców przyznaje, iż widziało kobiety pijące napoje wysokoprocentowe, co wskazywać może na występowanie na terenie gminy problemów w tym zakresie.

Wykres 17. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

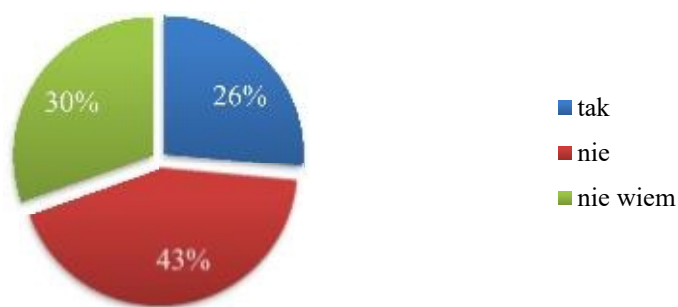
Według 28% mieszkańców, spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat na terenie ich miejscowości jest stałe, a 13% jest zdania, że wzrasta. Tylko 11% ankietowanych uważa, że picie przez mieszkańców maleje, a 48% nie umie tego określić.

Wykres 18. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:

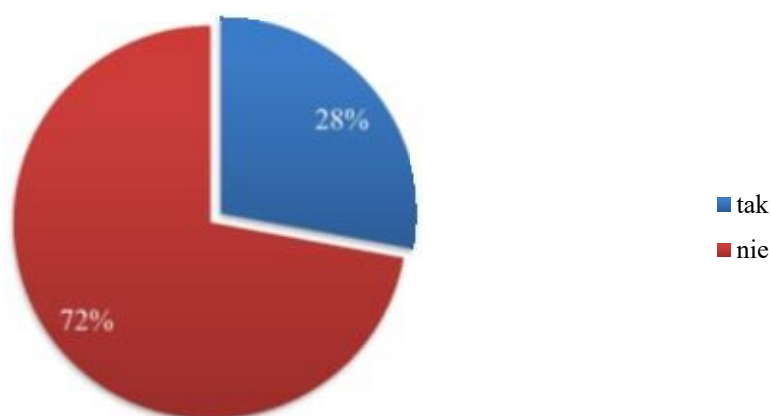

– UCZNIOWIE

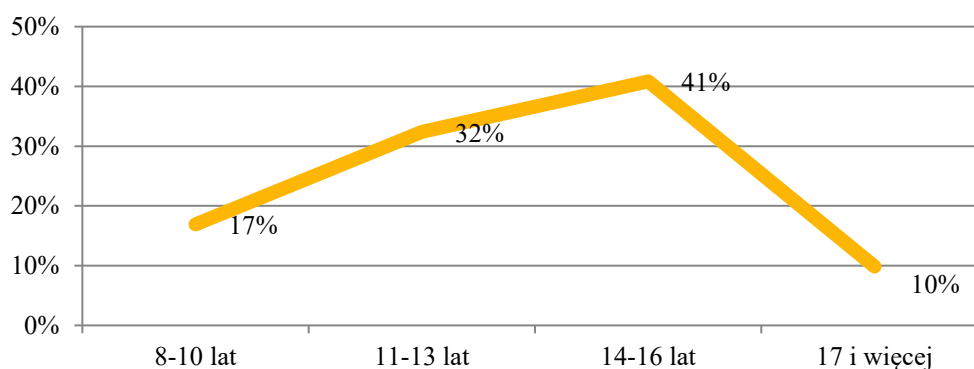
W celu oszacowania skali problemu spożywania napojów wysokoprocentowych przez młodych mieszkańców gminy, zadano pytanie o to, czy ich rówieśnicy piją alkohol. 26% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie, zdaniem 43% takie sytuacje nie mają miejsca, natomiast 30% nie ma wiedzy na ten temat.

Wykres 19. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Kolejne pytanie miało na celu zobrazowanie rozmiaru zjawiska spożywania napojów wysokoprocentowych przez dzieci i młodzież w gminie Golub-Dobrzyń. Odpowiedzi respondentów pokazują, że po alkohol sięgnęło 28% ankietowanych, natomiast 72% deklaruje, że nigdy nie piło alkoholu.

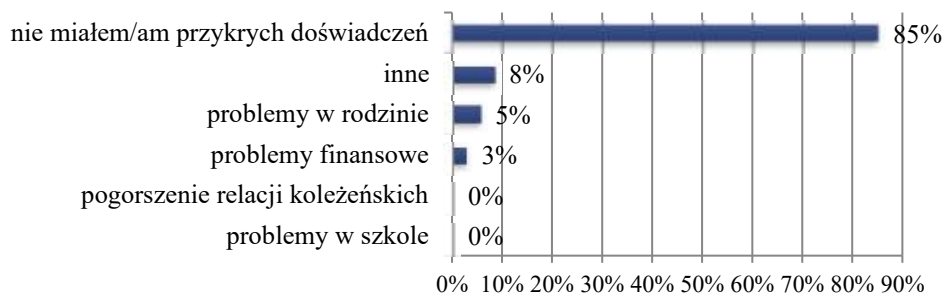
Wykres 20. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, w większości po raz pierwszy spożywali alkohol w wieku 14-16 lat (41%), ale znaczny odsetek badanych po raz pierwszy pił napoje wysokoprocentowe także między 11-13 rokiem życia (32%). 17% miało wówczas 8-10 lat, zaś 10% - 17 lub więcej.

Wykres 21. W jakim wieku zacząłeś pić alkohol?

Większość uczniów nie miała przykrych doświadczeń związanych ze spożywaniem alkoholu (85%), jednak 5% badanych wskazuje na problemy w rodzinie, a 3% na problemy w szkole. Inne bliżej nieokreślone doświadczenia, miało 8% respondentów.

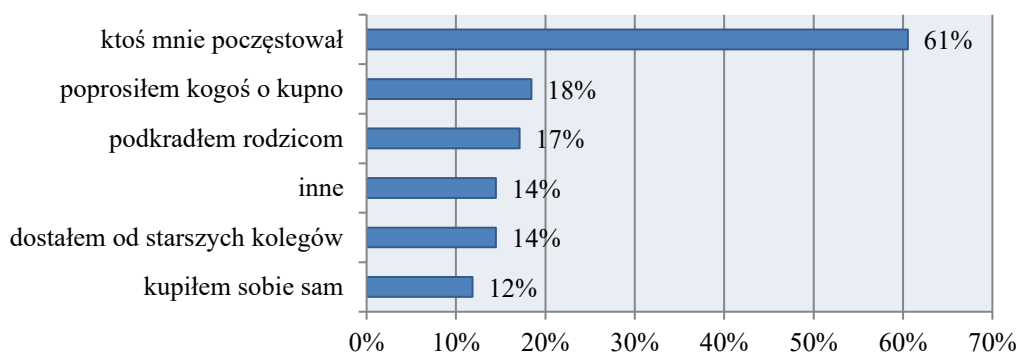
Wykres 22. Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie w jaki sposób otrzymali lub zdobyli alkohol. Znaczna część respondentów (61%) – została nim poczęstowana, 18% poprosiło kogoś o kupno, 17% podkraǳło rodzicom, 14% dostało od starszych kolegów, a 12% przyznaje, że kupiło sobie samemu.

Wykres 23. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- duży odsetek mieszkańców spożywających alkohol w sposób wskazujący na picie ryzykowne lub uzależnienie,

- znaczny odsetek uczniów mających kontakt z alkoholem oraz zbyt duża dostępność do napojów alkoholowych dla osób niepełnoletnich,
- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie dostępności do terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zwiększenie dostępności do pomocy oraz leczenia osób uzależnionych i członków ich rodzin, a w szczególności skierowanych przez GKRPA.	Liczba osób objętych terapią uzależnień.
2	Wsparcie i rozwój Sekcji Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie i rozwój Sekcji Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej.
3	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Liczba grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
4	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
5	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	Liczba osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, wobec których zastosowany został program wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji.

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na zapewnieniu warunków do podjęcia leczenia osobom doświadczającym szkód oraz uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz diagnozowaniu występujących na terenie Gminy problemów związanych z uzależnieniami.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, podmioty lecznicze, PCPR, Punkt Konsultacyjny.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

Cel operacyjny nr 2

Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
3	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
55	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz Świetlic Środowiskowych na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez Świetlice.
6	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
7	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
8	Realizacja warsztatów dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach.

Strategia realizacji celu

Kluczowym elementem działania będzie systemowe podejście do problematyki uzależnień, integracja działań instytucji i służb oraz partnerstwo z organizacjami realizującymi zadania własne Gminy – mające na celu budowanie sieci współpracujących i wzajemnie uzupełniających się w swoich działaniach instytucji pomagających dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom. Ze względu na specyfikę wieku dorastania konieczne są kompleksowe działania, związane z pomocą psychologiczną, medyczną, prawną, społeczną a nawet socjalną skierowaną do całej rodziny. Tworzony na terenie Gminy system wczesnej pomocy młodzieży używającej substancji psychoaktywnych ma stać się formą zintegrowanych działań służących jak najwcześniejszej pomocy młodemu człowiekowi i jego rodzinie, zapobieganiu oraz leczeniu uzależnień. Cele profilaktyki problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami odnoszą się do:

- zapobiegania i zmniejszania aktualnie występujących szkód;
- zapobiegania przyszłym szkodom, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu;
- zmniejszania szkód wynikających z zażywania alkoholu i innych substancji przez inne osoby z otoczenia młodych ludzi.

Nowoczesna profilaktyka powinna przebiegać równolegle w wielu środowiskach, tj.: szkoła, rodzina, społeczność lokalna, globalne środowiska kulturowo-społeczne realizujące się za pomocą globalnych przekazów kulturowych, medialnych, generacyjnych, itp.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, placówki oświatowe, GKRPA.	NGO, ochrona zdrowia, UG, Świetlice Środowiskowe.	Środki własne, GKRPA, NFZ.

Cel operacyjny nr 3

Wzrost poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwych form pomocy w przypadku problemu uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
4	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji międzyinstytucjonalnej wymiany doświadczeń, promowaniu dobrych praktyk oraz podejmowaniu wspólnych działań na rzecz budowania wiedzy dotyczącej możliwości zapobiegania wystąpieniu zjawiska uzależnienia, a także na zwiększeniu świadomości mieszkańców na temat konsekwencji nadużywania alkoholu oraz możliwych form pomocy w przypadku występowania tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, placówki oświatowe, GKRPA.	UG, PARPA, KBPN, KPP, NGO.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy** powołany zarządzeniem Wójta Gminy Golub-Dobrzyń. Instytucje, do których można się zgłosić w przypadku doświadczenia problemu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy na terenie Gminy to również:

- Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Golubiu-Dobrzyniu.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 w Gminie Golub-Dobrzyń*. Celem głównym Programu jest „ograniczenie na terenie Gminy Golub-Dobrzyń rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie”. Realizacja Programu odbywa się w oparciu o 3 obszary problemowe, tj.:

- Działania w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- Podniesienie kompetencji służb.

Zakładane cele Programu mają zostać zrealizowane przy współpracy z następującymi podmiotami:

- Urząd Gminy;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Placówki ochrony zdrowia;
- Organizacje pozarządowe;
- Placówki oświatowe;
- Biblioteka Publiczna;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Kościoły i związki wyznaniowe;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Sąd Rejonowy.

→ Działania Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych

W ramach swoich działań, Zespół Interdyscyplinarny prowadzi procedury „Niebieska Karta”. W latach 2017-2019 spadła liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2019 r. pomocą ZI objętych były 34 kobiety, 26 mężczyzn i 14 dzieci. W porównaniu do roku 2017 nastąpił spadek liczby osób objętych pomocą ZI.

Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego.

	2017	2018	2019
OGÓŁEM	114	102	74
kobiety	40	29	34
mężczyźni	39	30	26
dzieci	35	43	14

Źródło: sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieska Karta” za lata 2017-2019

W stosunku do lat poprzednich, w 2019 roku dostrzegalny jest wzrost liczby pracujących grup roboczych, przy jednoczesnym spadku liczby posiedzeń.

Tabela 21. Liczba utworzonych Grup Roboczych wraz z liczbą posiedzeń.

	2017	2018	2019
Liczba utworzonych Grup Roboczych	23	18	26
Liczba posiedzeń	86	78	55

Źródło: sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieska Karta” za lata 2017-2019

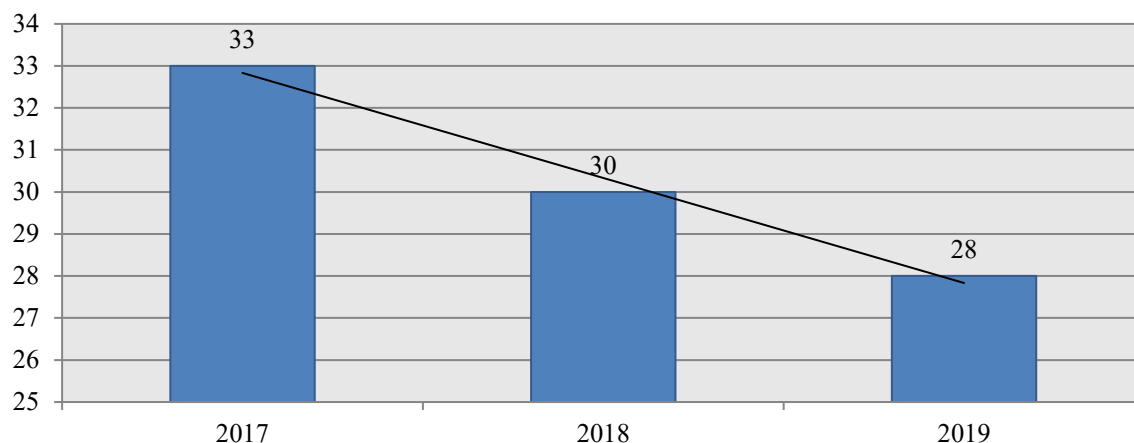
W 2019 r. spadła liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych z 98 w 2017 r. i 102 w 2018 r. do 74 osób. Duży spadek nastąpił w liczbie dzieci objętych pomocą Grup Roboczych.

Tabela 22. Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych.

	2017	2018	2019
OGÓŁEM	98	102	74
kobiety	34	29	34
mężczyźni	35	30	26
dzieci	29	43	14

Źródło: sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieska Karta” za lata 2017-2019

W latach 2017-2019 w Gminie Golub-Dobrzyń nastąpił systematyczny spadek liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. W 2017 r. procedurą „Niebieskie Karty” objęte były 33 rodziny, w 2018 r. – 30 rodzin, a w 2019 r. - 28 rodziny.

Wykres 24. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty.

Źródło: sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieska Karta” za lata 2017-2019

Poniższa tabela przedstawia liczbę zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/ Grupę Roboczą procedur „Niebieskie Karty”. Procedura mogła się zakończyć po ustaniu przemocy w rodzinie oraz realizację indywidualnego planu pomocy, bądź przez brak zasadności podejmowanych działań.

Tabela 23. Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur „Niebieskie Karty”.

	OGÓŁEM	Ustanie przemocy w rodzinie oraz realizowanie indywidualnego planu pomocy	Brak zasadności podejmowanych działań
2017	24	20	4
2018	24	21	3
2019	22	15	7

Źródło: sprawozdanie z realizacji procedury „Niebieska Karta” za lata 2017-2019

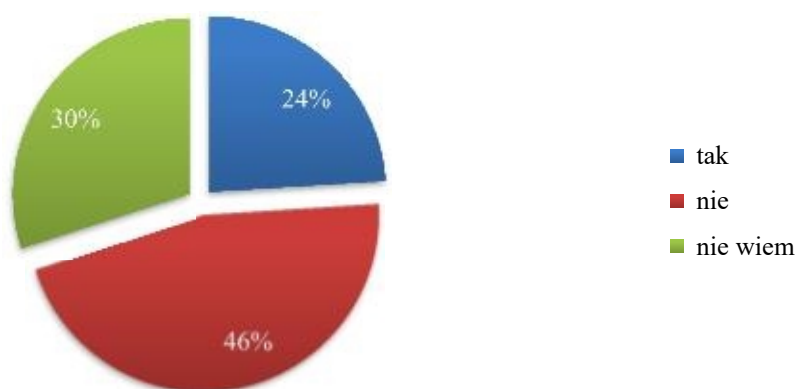
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE GOLUB-DOBRZYŃ Z 2018 ROKU – INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEMOCY W RODZINIE

– DOROŚLI MIESZKAŃCY

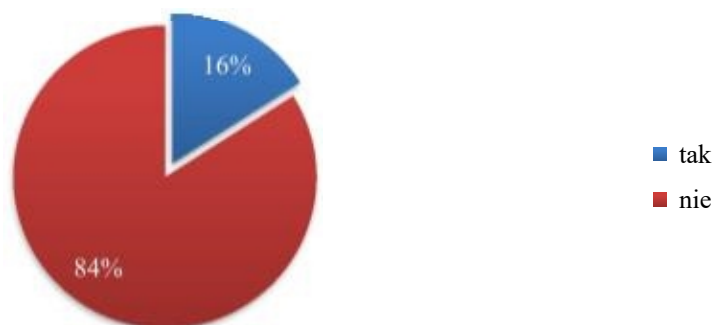
W Diagnozie Problemów Społecznych zrealizowanej na terenie Gminy Golub-Dobrzyń poruszono również kwestię przemocy w rodzinie.

Warto zwrócić uwagę na to, że 24% respondentów przyznało, że zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu, a 30% ma trudności w określeniu tego.

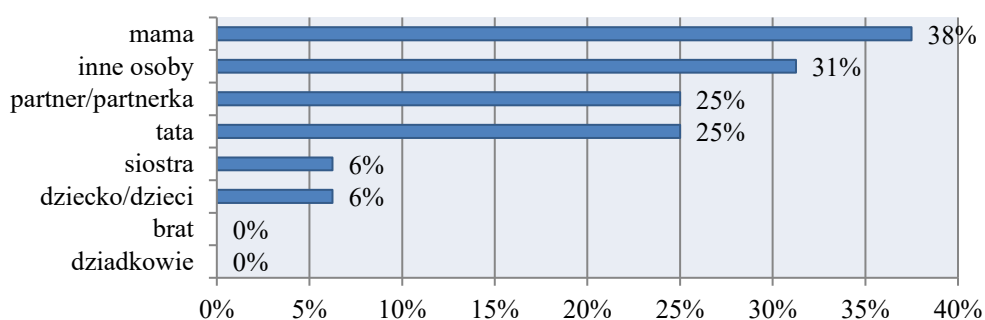
Wykres 25. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

W kolejnym pytaniu respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie, czy doznali kiedyś przemocy. 16% mieszkańców Gminy przyznaje, że jej doświadczyło.

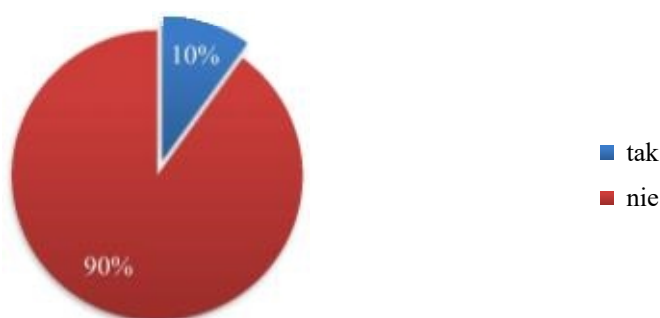
Wykres 26. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Najwięcej respondentów przyznaje, że doznało przemocy ze strony mamy (38%) i innych osób takich jak mąż czy nauczyciel (31%). Znaczny odsetek badanych wskazał również na partnera/partnerkę oraz tatę (25%), natomiast 6% zadeklarowało bycie ofiarą ze strony siostry i dziecka/dzieci.

Wykres 27. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

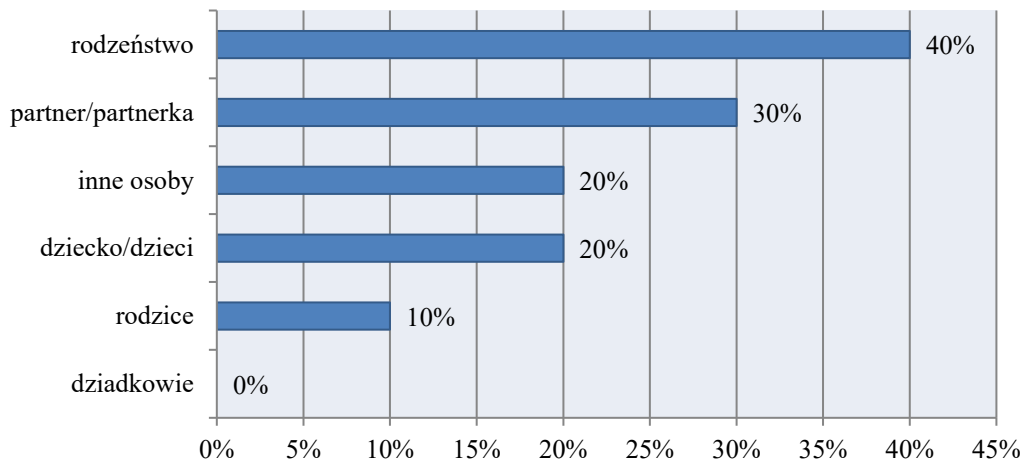
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesował nas również odsetek mieszkańców, którzy stosowali przemoc. Do bycia sprawcą przemocy kiedykolwiek w życiu, przyznało się 10% respondentów.

Wykres 28. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

40% mieszkańców zadeklarowało stosowanie przemocy wobec rodzeństwa, 30% wobec partnera/partnerki, 20% wobec dziecka/dzieci, zaś 10% wobec rodziców.

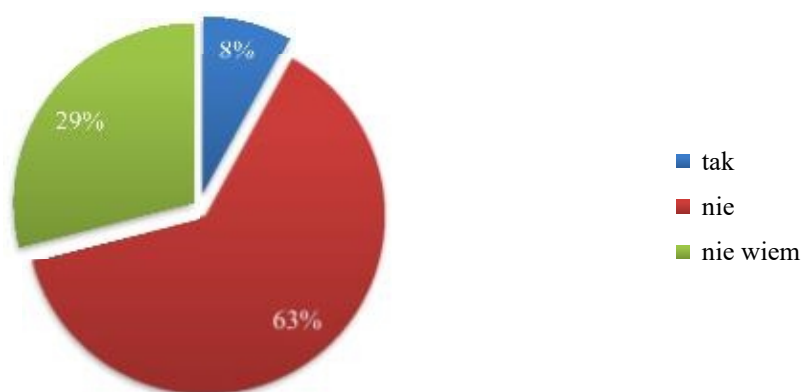
Wykres 29. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali zapytani również o to, czy ich zdaniem kary fizyczne zastosowane w stosunku do dzieci, są dobrą metodą wychowawczą. Zdaniem nieco ponad połowy ankietowanych (63%) nie jest to dobry sposób. Niepojęty jest fakt, że 8% mieszkańców uważa stosowanie przemocy, jako dobry środek wychowawczy, a 29% nie umie odpowiedzieć na to pytanie, co może wynikać z niewiedzy na temat konsekwencji bycia ofiarą przemocy w okresie dzieciństwa.

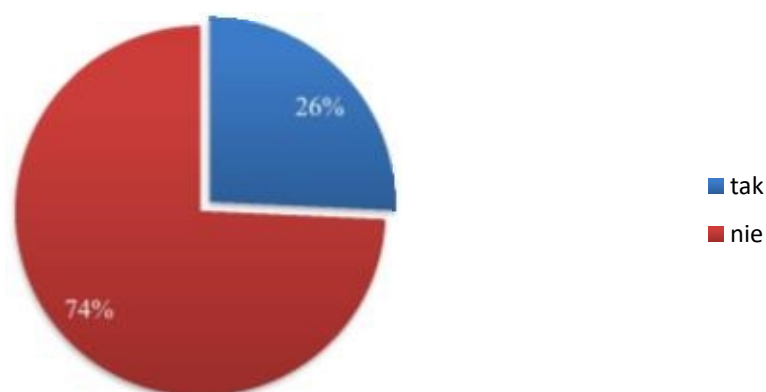
Wykres 30. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

– UCZNIOWIE

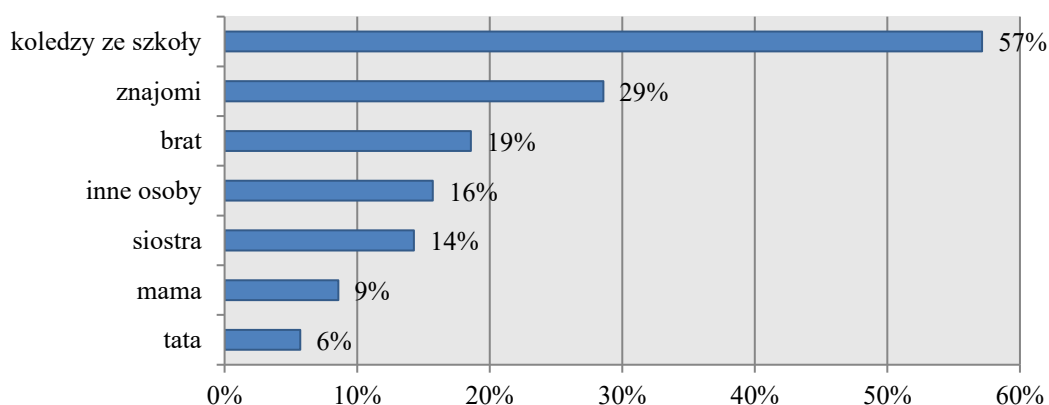
Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. 26% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Wykres 31. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

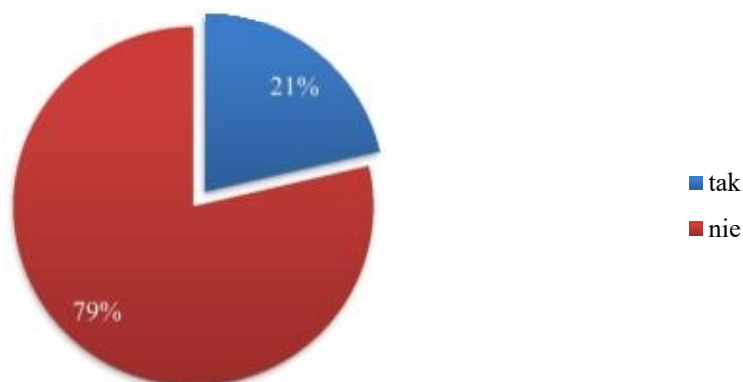
Warto zwrócić uwagę na fakt, że spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, większość doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły (57%), 29% wskazało na znajomych, 19% na brata, 14% na siostrę, 9% na mamę, zaś 6% na tatę. Według 16%, były to inne osoby (w odpowiedzi podają, iż byli to koledzy).

Wykres 32. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

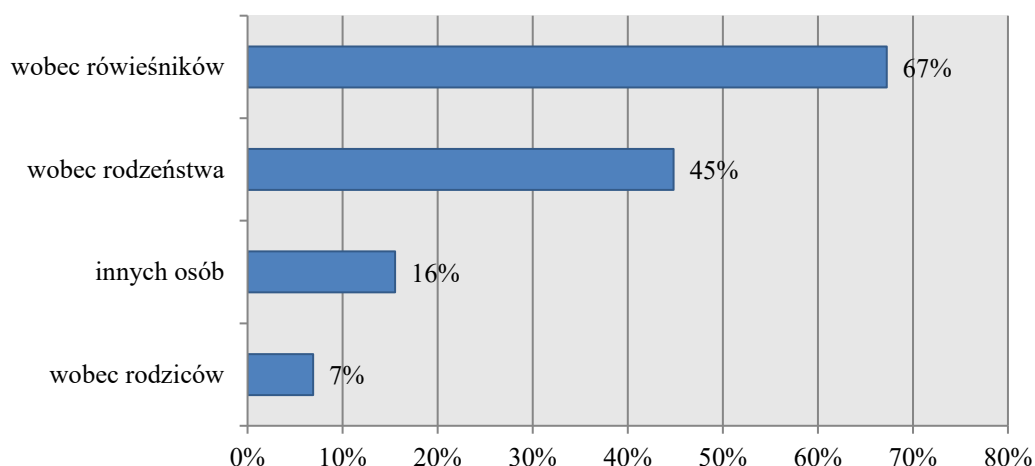

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie zostali zapytani również o to, czy stosowali przemoc wobec innych. Znaczna część badanych odpowiedziała przecząco (79%), jednak 21% przyznało się do stosowania przemocy.

Wykres 33. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

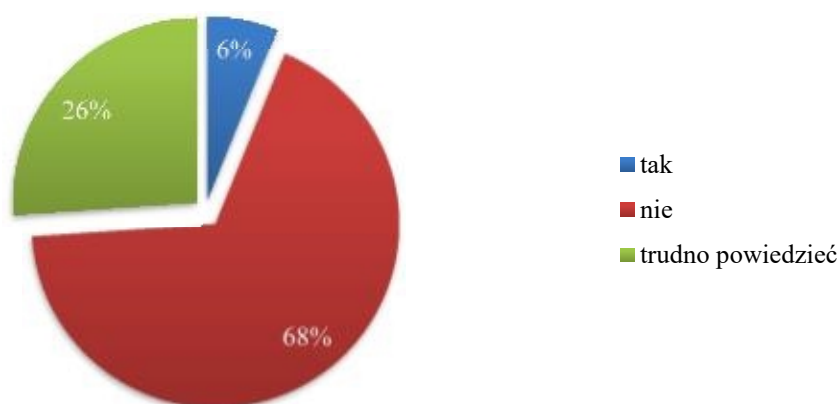
Spośród osób, którzy odpowiedzieli twierdząco na to pytanie, najwięcej uczniów deklaruje, że stosowało przemoc wobec rówieśników (67%). Pozostałe odpowiedzi padły na rodzeństwo (45%), rodziców (7%) i inne osoby - w odpowiedziach podają głównie kolegów (16%).

Wykres 34. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W celu oszacowania skali przemocy w rodzinie w Gminie Golub-Dobrzyń, uczniowie zostali zapytani o to czy znają kogoś, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu. 6% deklaruje, że zna taką osobę, a 26% trudno odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 35. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- pozytywne postawy prezentowane przez część członków społeczności lokalnej wobec kar fizycznych w stosunku do dzieci, wynikające z nieświadomości negatywnych konsekwencji tego zachowania dla funkcjonowania dziecka;
- duży udział dzieci w ogólnej liczbie osób doświadczających przemocy wobec, których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”,
- duża skala występowania przemocy w rodzinie.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;

- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, a także wzrost świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
2	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych dotyczących przemocy/agresji skierowanych do dzieci i młodzieży – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Strategia realizacji celu

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Interdyscyplinarny charakter działań pozwala angażować różne instytucje w celu udzielania skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także w zakresie propagowania wiedzy czym jest przemoc i jak reagować w sytuacji, gdy doświadcza się przemocy lub jest się jej świadkiem. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych

rodziców w celu zapobiegania stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Działania informacyjne i edukacyjne kierowane powinny być zarówno do mieszkańców społeczności lokalnej, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przyczyni się to do zwiększenia świadomości w zakresie właściwego i wczesnego reagowania na zagrożenie przemocą w rodzinie. Działania edukacyjne mają także na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat stosowania przemocy wobec dzieci, natomiast warsztaty psychoedukacyjne na zmniejszenie problemu przemocy rówieśniczej w szkołach.

Realizowane interdyscyplinarne działania będą skutkowały inicjowaniem lub rozszerzeniem współpracy w celu wypracowania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG, Zespół Interdyscyplinarny	NGO, wszystkie instytucje zaangażowane w realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2

Poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych.	Zmniejszenie liczby ofiar przemocy określone na podstawie diagnozy problemów społecznych.
2	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach, Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
3	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty” w stosunku do liczby przestępstw związanych z przemocą w rodzinie.
4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.
5	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa,	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci

	udzielanie pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
6	Udzielanie pomocy i wsparcia w ramach funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	Liczba dyżurów funkcjonującego Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i liczba udzielonych konsultacji.
7	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą objętych grupową formą wsparcia.
8	Stosowanie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba osób zakwalifikowanych do udziału w programach profilaktycznych i edukacyjno-korekcyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja zadań skupiona zostanie na zapewnieniu pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Dostęp do usług będzie realizowany poprzez udzielania adekwatnej pomocy przez instytucje i organizacje zapewniające bezpieczne funkcjonowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Istotne znaczenie ma szybkość podjętych działań, w tym możliwość udzielenia pomocy przez instytucje zobowiązane do pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, przez podjęcie działań mających na celu przerwanie przemocy w rodzinie, zapewnienie całodobowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zaangażowanie różnych instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”. W tym celu ważne są również szkolenia dla pracowników oświaty oraz ochrony zdrowia w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”, gdyż procedurę tą instytucje te wszczynają zdecydowanie najrzadziej.

Ponadto w celu osiągnięcia zmiany w funkcjonowaniu rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy, realizowana będzie praca socjalna. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu wsparcie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie poprzez wzmacnianie posiadanych zasobów, motywowanie do korzystania z pomocy specjalistów dostępnych na terenie miasta i towarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnej sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem.

W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowane będą działania zmierzające do zmiany zachowania, uwzględniające dobro członków rodziny oraz uświadomienie konieczności refleksji i pracy nad negatywnymi zachowaniami oraz wspieranie osoby w działaniach prowadzących do zamierzonej zmiany, w tym motywowania do uczestnictwa w grupie korekcyjno–edukacyjnej lub kontynuowanie uczestnictwa.

W tym celu prowadzone będą oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, służące zmianie zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Niezbędne wobec osób stosujących przemoc są również działania o charakterze bezpośrednim, mające na celu egzekwowanie działań w obszarze prawa rodzinnego i karnego wobec osób stosujących przemoc.

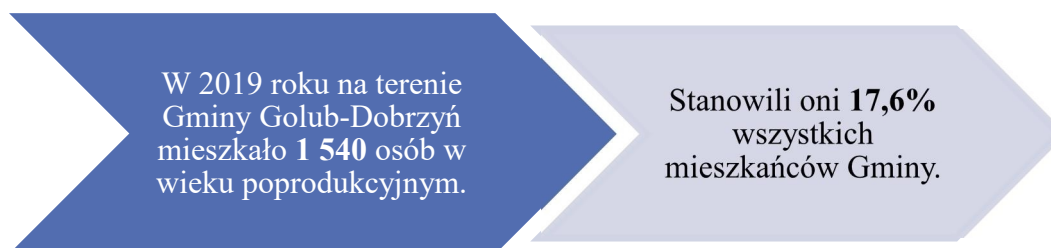
Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, wszystkie instytucje zaangażowane w realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Środki własne, budżet państwa.

Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

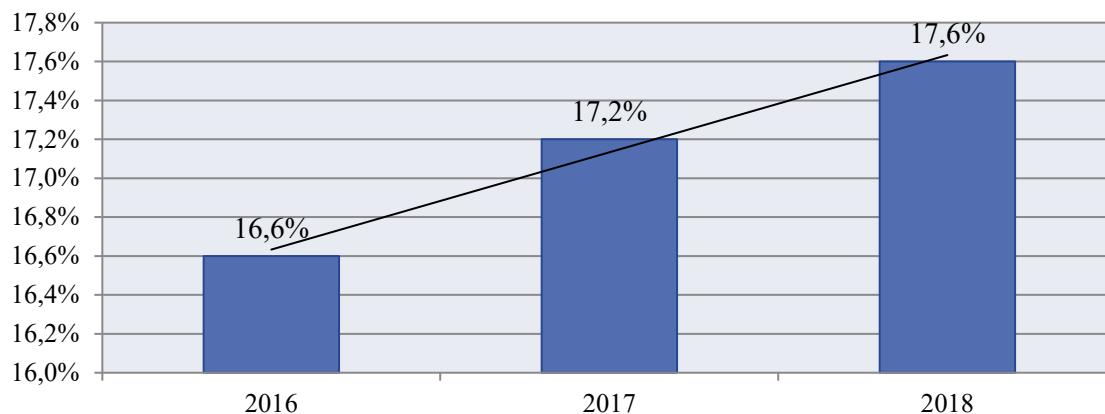

Na przestrzeni lat 2017-2018 możemy zauważyć systematyczny wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2018 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 17,6% wszystkich mieszkańców

Gminy. W porównaniu do roku 2016, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 1 pp.

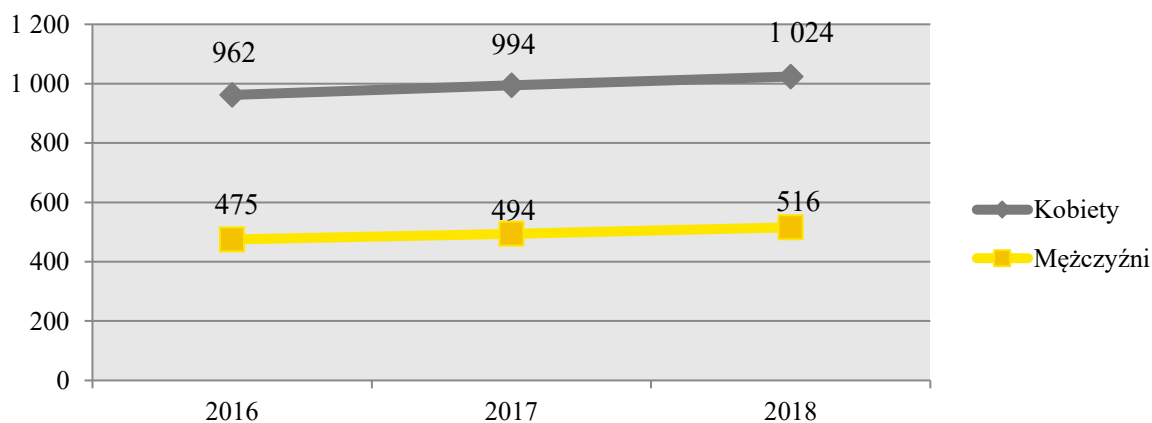
Wykres 36. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2018.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną analizowaną kwestią była liczba kobiet oraz mężczyzn będących w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących Gminę Golub-Dobrzyń. Można zauważyć, że liczba kobiet w 2018 roku w Gminie kształtowała się na poziomie 1 024, natomiast liczba mężczyzn na poziomie 516. Kobiety stanowiły więc aż 66% wszystkich mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 37. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2016 – 2018.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku 37 osób. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 30, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 7. Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 systematycznie maleje. W porównaniu do 2016 ich liczba zmalała o 41%.

Tabela 24. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019.

	2017	2018	2019
Kobiety	25	32	30
Mężczyźni	36	9	7
Ogółem	61	41	37

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w **Domu Pomocy Społecznej**. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹¹.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu w 2019 roku poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 5 mieszkańców na łączną kwotę 167 474 zł. Dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 25. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń na przestrzeni lat 2017-2019.

	2017	2018	2019
Liczba osób	3	5	5
Kwota świadczeń (zł)	74 698 zł	118 141 zł	167 474 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Osoby starsze w Gminie Golub-Dobrzyń zrzeszają się w funkcjonującym Klubie Seniora.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

- stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych dla seniorów.	Liczba uczestników zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie i rozwój miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności (np. Klub Seniora).	Liczba dostępnych miejsc, w których prowadzone są różnorodne aktywności wspierające seniorów.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba osób biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach pięciu głównych obszarów: wspieranie aktywności edukacyjnej, promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, aktywności ruchowej, budowanie aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową oraz rozwijanie wolontariatu i partycypacji społecznej seniorów. Tworzenie płaszczyzn współpracy osób starszych z młodzieżą w szkołach i poza nią będzie kompensacją braku rodzin wielopokoleniowych, wzbogaci życie osób starszych oraz przygotuje młodzież do lepszego funkcjonowania na rynku pracy w związku z nabyciem kompetencji potrzebnych do współpracy z osobami starszymi. Realizowane działania budować także będą aktywność społeczną osób starszych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Klub Seniora.	Środki własne, budżet państwa.

Cel operacyjny nr 2

Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób starszych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań nakierowanych na potrzeby seniorów.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów dla seniorów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ przeprowadzonych warsztatów.

Strategia realizacji celu

Działania na rzecz osób starszych, których stan zdrowia oraz sytuacja rodzinna nie determinuje konieczności umieszczenia w placówce całodobowej opieki, będą nakierowane na to aby system wsparcia osób starszych umożliwiał tym osobom możliwość jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Organizacje pozarządowe, DPS.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie

Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy

społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W porównaniu do 2016 roku w 2018 roku nastąpił spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Golub-Dobrzyń w latach 2016-2018 roku przedstawiają się następująco:

- **pod koniec 2016 roku** zarejestrowanych jako bezrobotne było 449 osób, w tym 295 kobiet, liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia kształtowała się na poziomie 89 osób, z kolei powyżej 50 roku życia były 84 osoby;
- **pod koniec 2017 roku** zarejestrowanych było 360 osób bezrobotnych, w tym 242 kobiety, 67 osób do 25 roku życia oraz 65 mieszkańców bezrobotnych powyżej 50 roku życia;
- **pod koniec 2018 roku** zarejestrowanych było 365 osób bezrobotnych, w tym 253 kobiety, 76 osób bezrobotnych do 25 roku życia i 71 mieszkańców powyżej 50 roku życia.

Obserwowany jest znaczny spadek liczby osób bezrobotnych w porównaniu do 2016 roku i niewielki wzrost w 2018 roku. Liczba osób bezrobotnych mających mniej niż 30 lat życia zmalała o 16,9%, liczba osób bezrobotnych będących powyżej 50 roku życia zmalała również o 18,3%.

Tabela 26. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Golub-Dobrzyń w latach 2016-2018 z podziałem na wiek.

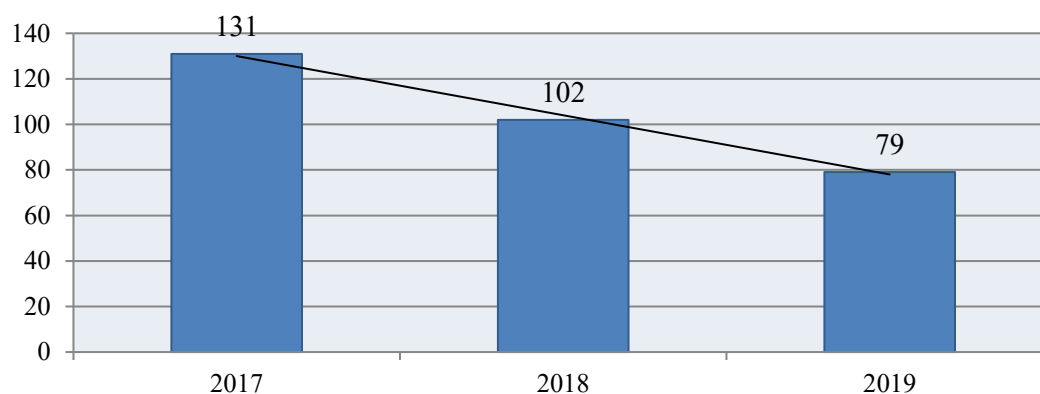
	2016	2017	2018
ogółem	449	360	365
do 30 roku życia	152	121	130
do 25 roku życia	89	67	76
powyżej 50 roku życia	84	65	71

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej z 2019 roku, bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia z pomocy społecznej, znalazło się na czwartym miejscu pod względem liczby korzystających z pomocy rodzin.

Wykres 38. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w latach 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wysoki poziom wskaźnika bezrobocia wśród osób do 30 roku życia,
- wysoki poziom wskaźnika osób bezrobotnych wśród beneficjentów pomocy społecznej.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Organizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększające szansę na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz osób biorących w nich udział.
2	Pozyskiwanie i przekazywanie bezrobotnym ofert pracy.	Procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy do liczby zgłoszonych wolnych miejsc.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w klubach dziecięcych.
4	Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
8	Wspieranie powstawania i utrzymania na terenie gminy podmiotów ekonomii społecznej.	Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia.

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania kierowane są do najliczniejszej grupy osób bezrobotnych. Są to osoby nie potrafiące samodzielnie poradzić sobie z problemami utrudniającymi podjęcie pracy. Planuje się realizację zadań dotyczących poprawy funkcjonowania społecznego tych osób jak i podniesienia ich możliwości dla funkcjonowania zawodowego. Działania o charakterze aktywizacji społecznej skoncentrowane zostaną na podniesieniu kompetencji osobistych w tym: w odniesieniu do pełnionych ról społecznych w rodzinie i pozostałych środowiskach funkcjonowania. Działania o charakterze aktywizacji zawodowej skoncentrowane zostaną na wspieraniu motywacji do poszukiwania pracy oraz podnoszeniu kompetencji w zakresie poruszania się po rynku pracy oraz kompetencji zawodowych. Ważne jest również doradztwo zawodowe osób młodych, które niedługo wkroczą na rynek pracy. Zakłada się również podejmowanie działań o charakterze promocyjnym,

służących wspieraniu społecznej odpowiedzialności biznesu oraz rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest dalszy rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz rozwój form opieki na uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, GOPS, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	UG, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

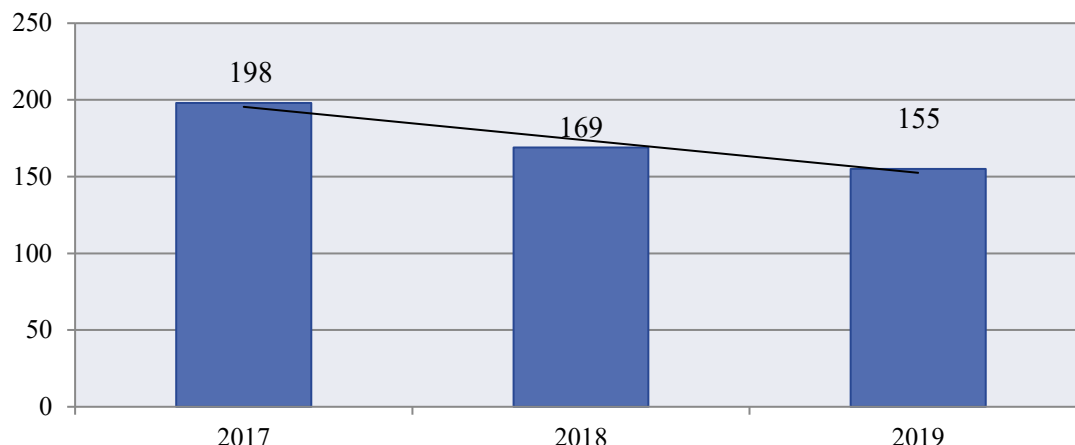
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej dzięki informacjom udostępnionym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo pozostaje jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Golub-Dobrzyń. Z tego powodu w 2019 roku wsparcie otrzymało 155 rodzin.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Golubiu-Dobrzyniu pokazują, że ogólna liczba osób zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2017-2019 systematycznemu spadkowi. Możemy zauważyć, iż w porównaniu do 2017 roku, liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 8%.

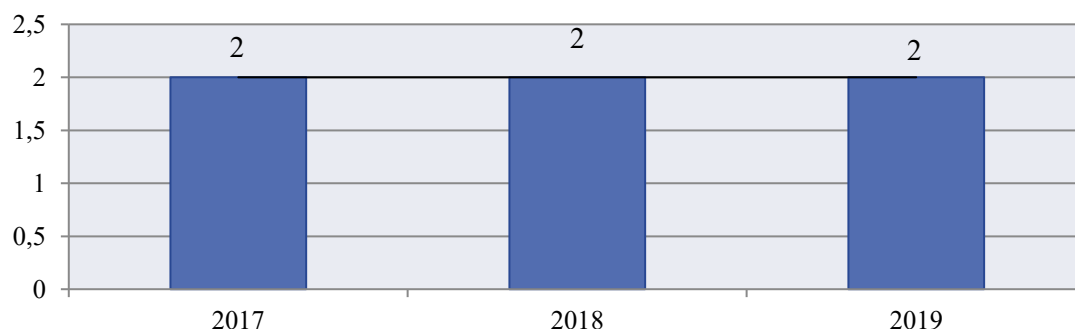
Wykres 39. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W latach 2017-2019 z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymało łącznie 6 rodzin – każdego roku 2 rodziny.

Wykres 40. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 58 osób. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 78 osób – co oznacza spadek o 28 osób w porównaniu do roku 2017. Zasiłki celowe natomiast pobierało 106 osób i jest to spadek o 5 osób w porównaniu do roku 2017.

Tabela 27. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.

	2017	2018	2019
zasiłek stały	63	58	58
zasiłek okresowy	106	79	78
zasiłek celowy	111	116	106

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Gmina Golub-Dobrzyń korzysta z programu finansowego w zakresie dożywiania „Posilek w domu i w szkole”. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹².

Posiłki przyznawane są dzieciom w przedszkolach i szkołach, natomiast osobom dorosłym przyznawana jest pomoc w postaci zasiłków celowych na zakup żywności. Szczegółowe dane dotyczące liczby dzieci oraz kosztów pomocy w formie posiłków przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Liczba dzieci korzystających z pomocy w formie posiłków w latach 2017-2019.

	Liczba dzieci	Koszt pomocy
2017	203	83 320,35 zł
2018	198	91 699,00 zł
2019	187	81 559,00 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć spadek liczby przyznanych zasiłków na zakup żywności. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Przyznane zasiłki na zakup żywności w latach 2017-2019.

	Liczba rodzin	Koszt pomocy
2017	110	43 334,00 zł
2018	97	48 000,00 zł
2019	81	37 000,00 zł

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2017-2019

¹² www.gov.pl/web/rodzina

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób z problemem ubóstwa poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Zapewnienie pomocy osobom bezdomnym na podstawie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.	Liczba osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.
3	Wdrożenie programów wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych programem wyrównywania szans edukacyjnych.
4	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń i osób biorących w nich udział.
5	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców informacji dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu ubóstwa.	Liczba podjętych działań informacyjnych.

Strategia realizacji celu

Dla osiągnięcia celu, działania zostaną skoncentrowane na umożliwieniu wyjścia z trudnej sytuacji finansowej osobom i rodzinom za pomocą aktywności wspieranej. Wspieranie polegać będzie na inicjowaniu, ukierunkowaniu i podtrzymaniu aktywności osób i rodzin dotkniętych oraz zagrożonych problemem ubóstwa, za pomocą zadań realizowanych przez pracowników socjalnych, w tym pracy socjalnej oraz wsparcia pozamaterialnego. Szczególnie istotną rolę pełnią w tym obszarze pracownicy socjalni. Podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych beneficjentów pomocy społecznej odbywać się będzie z wykorzystaniem obecnie dostępnych usług w tym prac społecznie użytecznych i robót publicznych, usług asystenta rodziny, asystenta osoby niepełnosprawnej, wolontariusza, itp.

Poszukiwanie skutecznych rozwiązań o charakterze aktywizacji wspieranej warunkowane jest przede wszystkim holistycznym charakterem problemu ubóstwa – które jest zjawiskiem społecznym stanowiącym układ podlegający zasadom niedającym się wywnioskować z prawidłowości rządzących jego składnikami. W rzeczywistości często przyczyna problemu ubóstwa jest jednocześnie jego skutkiem (utrata pracy skutkuje brakiem środków finansowych prowadzących do deprywacji potrzeb, obniżenia poczucia własnej wartości i sprawczości, a w efekcie do długotrwałego pozostawania bez pracy).

Dlatego też efektywna aktywność wspierana nie może dotyczyć wyłącznie jednego aspektu funkcjonowania osoby. Ponieważ działania w zakresie aktywności wspieranej mają na celu podniesienie kompetencji osób i rodzin w obszarach społecznym i zawodowym, przez bezpośredni, ukierunkowany wpływ napełnione role, dla celów niniejszej strategii proponowany katalog usług zbudowany jest z usług dostępnych w ramach innych dziedzin planowania strategicznego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, PUP.	Środki własne.

Cel operacyjny nr 2

Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającej zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współudziału beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Zwiększenie skali pomocy w zakresie dożywiania – zwiększenie wymiaru udzielanej pomocy w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętych problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji dostępu do skutecznej pomocy o charakterze materialnym, w formie świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz na zapewnieniu skali i zakresu pomocy umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin, dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa. Dla uzyskania skuteczności udzielanego wsparcia materialnego, konieczne jest wypełnianie założeń ustawowych w zakresie udzielania pomocy finansowej, w szczególności dążenie do udzielania pomocy w wysokości stanowiącej uzupełnienie różnicy pomiędzy dochodem

gospodarstwa domowego a kryterium ustawowym. Natomiast w celu zapobiegania ubóstwu skrajnemu, niezbędne jest utrzymanie rozszerzonej grupy docelowej objętej pomocą w formie dożywiania. Istotnym elementem w realizacji tego celu jest pełne wykorzystanie cechy szczególnej świadczeń pomocy społecznej, którą jest powiązanie ich otrzymywania z obowiązkiem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej. Na realizację zadań: pomoc w formie zasiłków okresowych i w formie dożywiania, część środków pozyskiwana jest z budżetu państwa.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

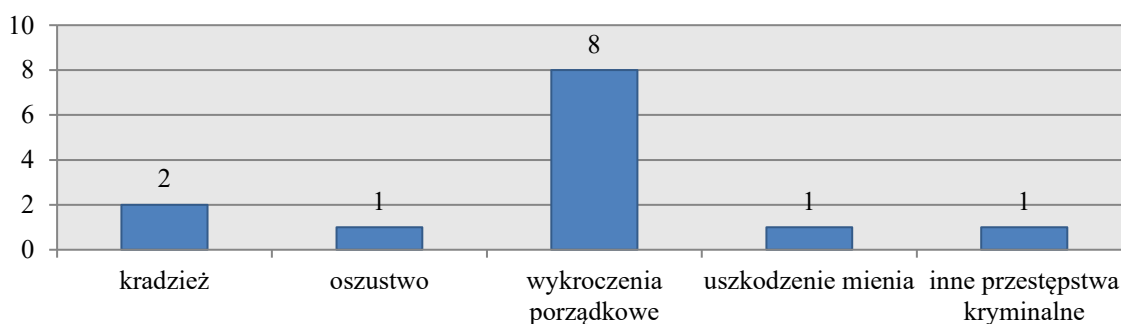
Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Golub-Dobrzyń odpowiada Powiatowa Komenda Policji w Golubiu-Dobrzyniu.

W 2019 roku na terenie Gminy ujawniono 2 przestępstwa związane z kradzieżą, 1 oszustwo, 8 wykroczeń porządkowych, 1 uszkodzenie mienia oraz 1 inne przestępstwo kryminalne.

Wykres 41. Wykryte przestępstwa na terenie Gminy w 2019 r.

Powiatowa Komenda Policji w Golubiu-Dobrzyniu prowadziła działania profilaktyczne w szkołach wiejskich, które dotyczyły szkodliwości narkotyków, środków odurzających oraz bezpieczeństwa.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niska wykrywalność przestępstw na terenie Gminy Golub-Dobrzyń.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/ konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępstw.
4	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach dwóch głównych obszarów: wspierania aktywności lokalnej i zwiększenia czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Wspieranie aktywności lokalnej wychodzi z założenia, że wspólnota wyznająca podobne wartości i wewnętrznie spójna generuje mniej przestępców, niż wspólnota anonimowa. Zintegrowana społeczność lokalna podnosi poczucie odpowiedzialności za inne osoby poszczególnych jednostek oraz poniekąd zmusza do liczenia się z konsekwencjami ponoszonymi za swoje czyny (potencjalny sprawca zdaje sobie sprawę, że z łatwością może być zidentyfikowany). Jest to szczególnie istotne w przypadku kierowania pojazdami w stanie nietrzeźwości. Zwiększona odpowiedzialność całej społeczności lokalnej, zmniejszy ilość osób, które będą się podejmować takich zachowań, z uwagi na mogące wystąpić z tego powodu sankcje społeczne. Zwiększanie czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne dotyczy również udostępniania mieszkańcom informacji gdzie mogą zgłosić się w poczuciu zagrożenia. Zwiększanie czujności wiąże się również z otwartością na problemy społeczne i aktywną integracją organów bezpieczeństwa z życiem społeczności lokalnej – tak, by być postrzeganym jako osoba godna zaufania. Ważne również wydaje się podnoszenie kompetencji służb (szkolenia, warsztaty).

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, PKP.	NGO, GOPS.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

Rewitalizacja społeczna

Gmina Golub-Dobrzyń realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2017-2023*. stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” - Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2020 r. poz. 802)

poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji to obszar, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Do głównych celów i oczekiwanych efektów podjętej rewitalizacji należy:

- pobudzenie aktywności środowisk lokalnych;
- stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych dysfunkcjami społecznymi obszarach;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie szans mieszkańców na zatrudnienie;
- trwała odnowa obszaru, poprawa ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych.

Po wyznaczeniu obszarów zdegradowanych występujących na terenie Gminy, wyznaczono obszary, które podlegać będą rewitalizacji w celu zminimalizowania wpływu występujących na ich terenie problemów. Jak wynika z treści Programu Rewitalizacji dotyczących sfery społecznej, głównym kierunkiem działań w tej sferze jest:

Wzrost aktywności społecznej i zawodowej, ożywienie społeczne.

Podczas realizacji działań zmierzających do rozwoju wysokiej jakości usług społecznych na rzecz integracji mieszkańców podejmowane będą następujące kierunki działań:

- aktywizacja społeczno-zawodowa:
 - aktywizacja osób bezrobotnych i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej;
 - szkolenie liderów świetlic wiejskich;
 - rozwój przedsiębiorczości lokalnej;
- integracja lokalnej społeczności:
 - stworzenie oferty dla seniorów;
 - podniesienie poziomu nauczania;
- zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości infrastruktury:
 - rozwój infrastruktury świetlic wiejskich;
 - rozwój infrastruktury drogowej;
 - rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niski poziom przedsiębiorczości, wysoki poziom bezrobocia oraz uzależnień na terenie Gminy.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

Cel operacyjny nr 1

Aktywizacja społeczna osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Aktywizacja społeczno-zawodowa na obszarze Gminy Golub Dobrzyń	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy.
2	Wsparcie dla organizacji pozarządowych.	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem.
3	Organizacja warsztatów aktywizujących dla seniorów	Liczba osób starszych biorących udział w warsztatach.
4	Wspomaganie miejsc pracy w już istniejących zakładach pracy	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem.
5	Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy	Liczba osób, które wzięły udział w zajęciach.

Strategia realizacji celu

Ponieważ jednym z głównych problemów zidentyfikowanych na terenie Gminy w sferze społecznej jest proces starzejącego się społeczeństwa, wśród działań mających zostać zrealizowane założono przede wszystkim aktywizowanie, wspieranie oraz integrację osób starszych ze środowiskiem lokalnym.

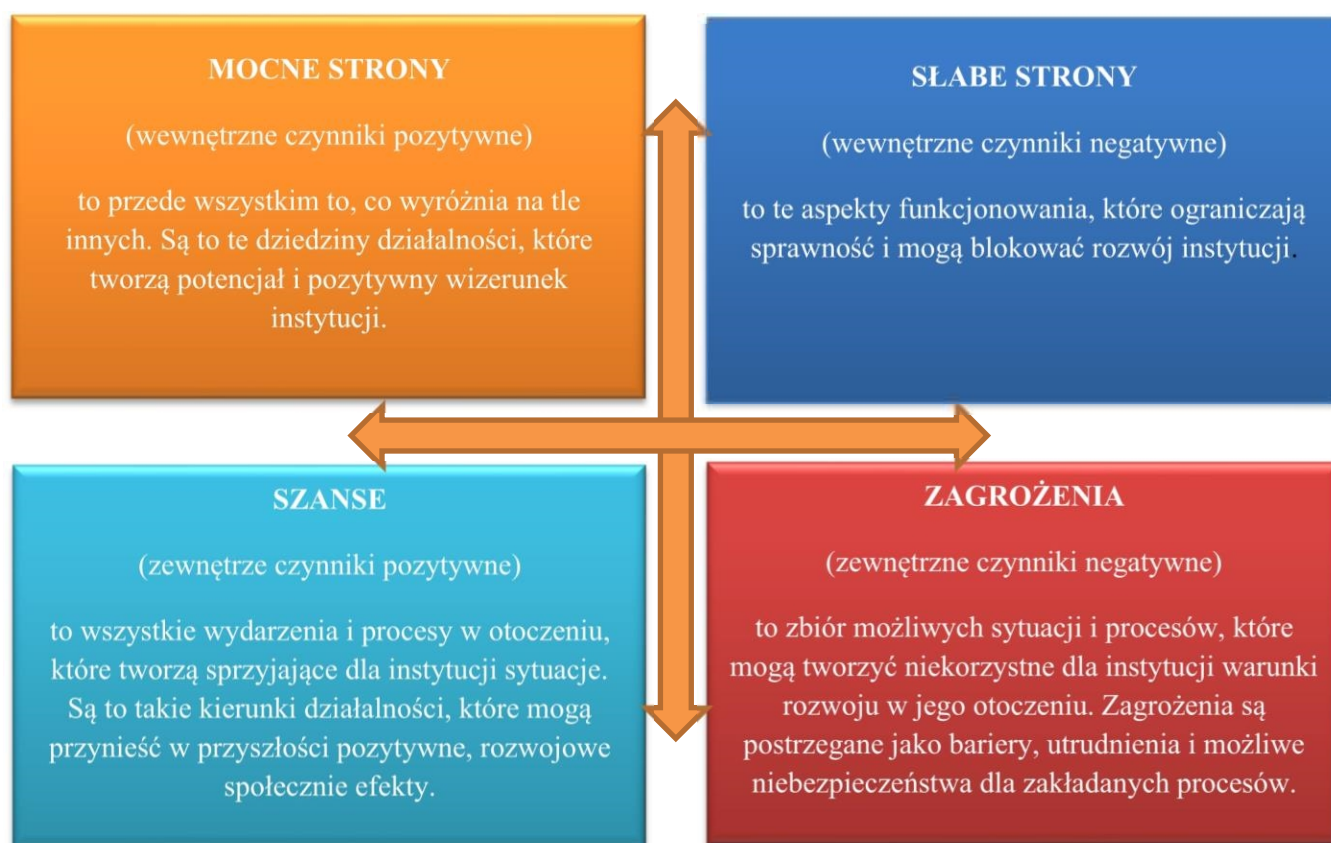
Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, GOPS.	NGO, PUP.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna. – Prowadzenie działalności kulturalnej. – Funkcjonujące na terenie Gminy liczne organizacje pozarządowe o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. – Wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych. – Funkcjonowanie Świetlic Środowiskowych dla dzieci i młodzieży oraz organizacja zajęć i sposobów spędzania czasu wolnego. – Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach zarówno dotyczących uzależnień, jak i przemocy. – Współpraca międzyinstytucjonalna w Gminie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. – Działalność miejsc pomocy i wsparcia dla seniorów (Klub Seniora). – Zaangażowanie Policji w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców. – Dysponowanie przez szkolnictwo podstawowe w Gminie bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów. – Zapewnianie przez Gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny. – Prowadzenie w Gminie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. – Atrakcyjne położenie geograficzne. – Dostępność szlaków komunikacyjnych. – Różnorodność terenów przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku. – Funkcjonowanie GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, asystenta rodziny, Punktu Konsultacyjnego.	– Ujemny przyrost naturalny. – Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. – Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. – Niewystarczająca (biorąc pod uwagę szybki wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności) ilość miejsc integracji oraz wsparcia seniorów. – Stosunkowo niska wykrywalność przestępstw. – Brak działających klubów samopomocowych dla Dorosłych Dzieci Alkoholików. – Niewystarczające działania aktywizujące osoby bezrobotne. – Duży udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych. – Wysoki odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową (wynik diagnozy). – Duża część mieszkańców deklarujących bycie świadkiem prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Gminy (wynik diagnozy). – Wysoki odsetek uważających zdobycie na terenie Gminy narkotyków i alkoholu za łatwe (wynik diagnozy). – Znaczny odsetek dorosłych mieszkańców nie mających wiedzy na temat negatywnych skutków stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci (wynik diagnozy). – Nieupowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych. – Brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci. – Brak działań zachęcających mieszkańców do prowadzenia działalności wolontarystycznej na rzecz osób niepełnosprawnych. – Duży odsetek osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i chorych wśród beneficjentów GOPS. – Brak jednostek pomocy udzielających wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.

SZANSE	ZAGROŻENIA
– Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. – Wzrost aktywności i integracji osób starszych. – Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych. – Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. – Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień. – Współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. – Realizacja zadań Gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi. – Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej. – Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. – Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	– Odływ ludzi młodych z terenu Gminy. – Migracje zarobkowe mieszkańców Gminy. – Starzejące się społeczeństwo. – Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych. – Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych. – Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności. – Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka. – Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. – Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych. – Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. – Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. – Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży. – Niewielkie zaangażowanie mieszkańców Gminy w działania prowadzone na rzecz ubogich.

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Golub-Dobrzyń została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Golub-Dobrzyń dążąc do niekonfliktowego rozwiązywania problemów wspólnoty, poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach; wspierająca lokalne inicjatywy, w szczególności: społeczne, kulturalne i edukacyjne. Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń jest –
uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającego i właściwie wykorzystującego aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

Zakładane rezultaty realizacji strategii

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Gminy Golub-Dobrzyń jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;

- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji w tym społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

System wdrażania strategii

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina Golub-Dobrzyń.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowywania Wójtowi Gminy Golub-Dobrzyń. Po uchwaleniu go przez Radę Gminy zostanie umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Monitoring

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu

i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Powiatowej Komendy Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS i GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z Gminą Golub-Dobrzyń w formie raportów rocznych. Raport roczny może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb. Monitoring będzie dokonywany w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania Strategii, który będzie corocznie przekazywany Wójtowi i Przewodniczącemu Rady Gminy. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii (która obowiązuje co 2 lata).

Ewaluacja

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

Zakres ewaluacji

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Cele badawcze ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powinny opierać się na:

1. Ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Strategii.
2. Ocenie wdrażania i zarządzania Strategią, w tym współpracy interdyscyplinarnej.
3. Opracowanie rekomendacji do stworzenia kontynuacji Strategii.

W ramach ewaluacji należy przyjąć zasadę triangulację technik badawczych poprzez zróżnicowane metody pomiaru, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Strategii.

Przyjęte kryteria ewaluacji Strategii to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Strategii. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Strategią, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Strategii do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanemu problemom.

Na podstawie analizy realizowanej Strategii i sprawozdań, kierownik GOPS sporządzi co roku zbiorcze sprawozdanie, które będzie przedkładane Radzie Gminy w ramach sprawozdań rocznych z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ocena ryzyka

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów

wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golub-Dobrzyń jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gmina – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele

Tabela 1. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń – stan na 31.12.2018r...	12
Tabela 2. Ruch naturalny ludności - stan na 31.12.2018 r.	12
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Golub-Dobrzyń w 2018 r.	15
Tabela 4. Dochody i wydatki budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według rodzajów w 2018 r. ..	16
Tabela 5. Struktura dochodów budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według działów w latach 2016-2018 (w %).	17
Tabela 6. Struktura wydatków budżetu Gminy Golub-Dobrzyń według działów w latach 2016-2018 (w %).	17
Tabela 7. Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie Gminy.	23
Tabela 8. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w latach 2017-2019.	27
Tabela 9. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku.	28
Tabela 10. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.	31
Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na przestrzeni lat 2017-2019.	31
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2017-2019.	32
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka.	37
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.	37
Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia.	38
Tabela 16. Zatrzymania osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych w latach 2017-2019.	46
Tabela 17. Liczba osób z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy oraz podjęli czynności.	46
Tabela 18. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA.	47
Tabela 19. Realizacja programów profilaktycznych w ramach systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego.	47
Tabela 20. Liczba osób objętych pomoc Zespołu Interdyscyplinarnego.	59
Tabela 21. Liczba utworzonych Grup Roboczych wraz z liczbą posiedzeń.	60
Tabela 22. Liczba osób objętych pomoc Grup Roboczych.	60
Tabela 23. Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur „Niebieskie Karty”.	61
Tabela 24. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019.	73

Tabela 25. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej mieszkańców Gminy Golub-Dobrzyń na przestrzeni lat 2017-2019.....	73
Tabela 26. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Golub-Dobrzyń w latach 2016-2018 z podziałem na wiek.....	78
Tabela 27. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2019.....	82
Tabela 28. Liczba dzieci korzystających z pomocy w formie posiłków w latach 2017-2019.....	83
Tabela 29. Przyznane zasiłki na zakup żywności w latach 2017-2019.....	83

Wykresy

Wykres 1. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy – stan na 31.12.2019 r.	19
Wykres 2. Wiek osób bezrobotnych w Gminie– stan na 31.12.2019 r.	19
Wykres 3. Udział wydatków z budżetu Gminy Golub-Dobrzyń na oświatę i wychowanie w latach 2016-2018.	22
Wykres 4. Wskaźnik deprivacji w latach 2017-2019.	27
Wykres 5. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych na przestrzeni lat 2017-2019.....	32
Wykres 6. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2016 – 2019.	32
Wykres 7. Asystenci rodziny oraz rodziny objęte ich wsparciem na przestrzeni lat 2017 – 2019.	33
Wykres 8. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	33
Wykres 9. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017 – 2019.....	37
Wykres 10. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi przyznane na przestrzeni lat 2017-2019 – liczba osób.	41
Wykres 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019.	45
Wykres 12. Wartość sprzedanego alkoholu na terenie Gminy Golub-Dobrzyń w 2019 roku.	48
Wykres 13. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	49
Wykres 14. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?	49
Wykres 15. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	50
Wykres 16. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	50
Wykres 17. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?	51
Wykres 18. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:	51
Wykres 19. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?	52
Wykres 20. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?	52
Wykres 21. W jakim wieku zacząłeś pić alkohol?	52

Wykres 22. Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?	53
Wykres 23. Jak otrzymałeś/zdobyłeś alkohol?	53
Wykres 24. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty.	60
Wykres 25. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?.....	61
Wykres 26. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	62
Wykres 27. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	62
Wykres 28. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?	62
Wykres 29. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?.....	63
Wykres 30. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	63
Wykres 31. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	64
Wykres 32. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	64
Wykres 33. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?	65
Wykres 34. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?	65
Wykres 35. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?.....	66
Wykres 36. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2018.	72
Wykres 37. Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w latach 2016 – 2018.	72
Wykres 38. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w latach 2017-2019.....	78
Wykres 39. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019.	82
Wykres 40. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019.	82
Wykres 41. Wykryte przestępstwa na terenie Gminy w 2019 r.	87

